

Európai Jogi Közlemények

2023.

1. szám

Európai Jogi Közlemények

Az Európai Jogi Központ szakmai tudományos folyóirata

IV. évfolyam / 1. szám

2023. augusztus

Impressum

Az Európai Jogi Közlemények
az Európai Jogi Központ tudományos szakmai és lektorált online
folyóirata

Főszerkesztő:
DR. FRIGYER LÁSZLÓ
az Európai Jogi Központ jogi igazgatója

Kiadásért felelős:
EURÓPAI JOGI KÖZPONT
1011 Budapest Bem rkp. 15 mfsz. 2/a

A szerkesztőbizottság elnöke:
DR. NYITRAI ENDRE PhD
adjunktus (Nemzeti Közszolgálati Egyetem)

A szerkesztőbizottság tagja:
DR. ÚJVÁRI ZSOLT
DR. NAGY-TÓTH NIKOLETT
DR. JUR. NAGY CSILLA LL. M.
ESZTER KERESZTÉNY Reykjavik (IS)
PIROSCA ACOSTA New York (USA)
DR. MÁTYÁS SZABOLCS
DR. AMBRUSZ JÓZSEF
DR. TIRTS TIBOR
TÓTH PÉTER

A szerkesztőség email címe:
europai.jogi.kozpont@gmail.com

IV. évfolyam, 2023/1. szám
Megjelenik évente négy alkalommal.

ISSN 2732 - 2858 (Online)

Informatikai szakmai támogatás: Neting Kft

SZERZŐINK

DR. JUR. NAGY CSILLA LL. M.

állatvédelmi szakjogász
hatósági jogalkalmazó
Magyar Birtokvédelmi Szövetség főtitkár

DR. FRIGYER LÁSZLÓ r. alezredes

Európai Jogi Központ jogi igazgató
OPSZ Kutyás-szolgálati és Állatvédelmi Tagozat általános elnökhelyettes
NKE Rendészettudományi Kar Krimináltechnikai Tanszék tanársegéd
NKE Ludovika SE Rendészeti Kutyás Szakosztály szakosztályvezető

SZIJÁRTÓ MILÁN püör. főhadnagy

NKE Rendészettudományi Kar ex. hallgatója

DR. GYARAKI RÉKA r. őrnagy

NKE Rendészettudományi Kar Bűnüldözési, Gazdaságvédelmi és Kiberbűnözés
Elleni Tanszék adjunktus
Szent György Szakkollégium Kiber Szakmai Műhely műhelyvezető

MOLNÁR BRIGITTA r. tisztjelölt

NKE Rendészettudományi Kar III: évf. kiberyomozó szakirányos hallgató

TÓTH PÉTER

Neting Informatika Kft. Ügyvezető

TARTALOM

DR. FRIGYER LÁSZLÓ:

KÖSZÖNTŐ.....7.o

Dr. JUR. NAGY CSILLA LL. M – DR. JUR. Frigyer László

GONDOLATOK A LŐFEGYVERRE SZERELT HANGTOMPÍTÓ ESZKÖZ
ÉS AZ ELEKTROMOS KÉPNAGYOBBÍTÓBÓL VAGY
KÉPÁTALAKÍTÓBÓL ÁLLÓ, ÉJSZAKAI LÖVÉSRE ALKALMAS
CÉLZÓESZKÖZÖK LEGALIZÁLÁSÁVAL
KAPCSOLATOSAN.....8.O.

DR. GYARAKI RÉKA – MOLNÁR BRIGITTA:

A METAVERZUM ÉS ANNAK JOGSZABÁLYI HÁTTERE.....14.o.

SZIJÁRTÓ MILÁN – FRIGYER LÁSZLÓ:

KRIPTOVALUTÁK A VAGYONVISSZASZERZÉSBEN.....28.O.

DR. FRIGYER LÁSZLÓ:

A SZOLGÁLATI KUTYÁS KÉPESSÉG CIVIL
KERESŐKUTYÁKKAL TÖRTÉNŐ MEGERŐSÍTÉSÉNEK
IGÉNYE/LEHETŐSÉGE/DILEMMÁI.....43.o

TÓTH PÉTER:

www.skillgo.io.....52.o.

FRIGYER LÁSZLÓ:

FŐSZERKESZTŐI ELKÖSZÖNÉS ÉS KÖZLÉSI
FELTÉTELEK.....55.o.

KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Olvasó!

Örömmel köszöntöm az Európai Jogi Központ vezetése nevében, és őszintén remélem, elnyerik a tetszését a 2023. évi számban közölt tanulmányaink.

Mára a biztonság egyre komplexebb jelenséggé vált. A természeti és civilizációs veszélyek folyamatosan alakítják és egyben komoly kockázati tényezőt is jelentenek a társadalom egészére.

Ennek okán a veszélyek elleni küzdelem az arra rendelt szerveken túl a társadalom valamennyi tagjainak összefogását igényli, amely új kutatásokat, innovatív megoldásokat igényel.

A periodikánk ezen számában történő megjelentetési lehetőséggel többes célkitűzésünknek szeretnénk megfelelni:

Egyrészt szakmai publikációs lehetőséget biztosítottunk a tudományos diákkörökben szárnyaikat bontogató szerzők részére, ezzel is segítve, hogy újabb lehetőségük mutakozzon – a megalapozottan igényes, jogi, szakmai és tudományos – közleményeik megjelentetésére.

Másrészt eleget kívánunk tenni az Európai Jogi Központ vezetése által az Európai Jogi Közlemények online folyóirat szerkesztése és megjelenése kapcsán meghatározott követelményeknek.

Ugyanis nagyon fontosnak tartjuk, hogy szakmai és tudományos publikációs lehetőséget tudjunk biztosítani a különböző területekről érkező kutatók, tudósok, írók, szakértők, és a szárnyaikat bontogató hallgatók részére

Önkéntes vállalásunknak megfelelően hagyományteremtő jelleggel – minden évben – a lehetőségeink tükrében – legalább egy számot a szárnyukat bontogató szerzők részére szentelünk. Reményeink szerint a folyóiratunkban ismét sikerül színvonalas közleményeket megjelentetni, amelyek további elmélkedésre sarkallják a Tisztelt Olvasót, amelynek okán reflektálást is szeretettel várunk egy-egy tanulmány vonatkozásában.

Üdvözlettel:

Dr. FRIGYER LÁSZLÓ
az Európai Jogi Központ jogi igazgatója

Gondolatok a lőfegyverre szerelt hangtompító eszköz és az elektronikus képnagyítóból vagy képátalakítóból álló, éjszakai lövésre alkalmas célzóeszközök legalizálásával kapcsolatosan

2022. őszén a Miskolci Egyetemen megkezdődött hazánk első állatvédelmi szakjogász képzése. A képzésen az állatvédelem minden területéről előkerültek olyan kérdések, dilemmák, amelyek megosztják az adott területen dolgozó szakembereket. Dr. Guti László jogász vetette fel a lőfegyverre szerelt hangtompító eszköz, valamint az elektronikus képnagyítóból vagy képátalakítóból álló, éjszakai lövésre alkalmas célzóeszközök korábbi tilalmazásával kapcsolatos problematikát.

A kérdés aktualitását mi sem támasztja alá jobban, minthogy 2023. június 22-én jelent meg a Magyar Közlöny 90. száma, amely tartalmazza az egyes törvényeknek az agrárminiszter feladatkörét érintő módosításáról szóló 2023. évi XLIV. törvényt (a továbbiakban: Módtv.). A Módtv. több pontban módosítja a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvényt (a továbbiakban: Vtv.). A hangtompítóra vonatkozó módosítások november 1-jével lépnek hatályba, míg az éjszakai célzást lehetővé tevő berendezések július 1-je óta használhatók.

A Vtv. 2023. július 1. előtt hatályos 37/A. § (1) bek. alapján „*e törvény alkalmazásában tiltott vadászati eszköznek minősül:*

1. a mérgezett hegyű és robbanó fejú nyílvesző;
2. a számszerij;
3. a lőfegyverre szerelt hangtompító eszköz;
4. a hurok, horog, madárlép, verem;
5. a működése vagy felhasználása körülményei folytán nem szelektív háló;
- 6.
7. az önműködő (automata) és öntöltő (félautomata) golyós lőfegyver;
8. vak, illetve megcsonkított élő csali állat;
9. az áramütést előidéző elektromos eszközök;
10. az emlősfajok ejtőhálóval történő befogásának kivételével a robbanószerék;

11. elektronikus képnagyítóból vagy képátalakítóból álló, éjszakai lövésre alkalmas célzóeszközök;

12. mérgezett vagy altató csalétek.”

A Vtv. 100. § (1) bek. 27. pontja alapján „felhatalmazást kap a miniszter, hogy a) a természetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben rendeletben szabályozza **az éjszakai vadászat rendjének különös szabályait.**”

A Módtv. 2023. november 1-től hatályos 11. § (1) bek. alapján „a Vtv. 37/A. § (1) bekezdés 3. pontjába foglalt a lőfegyverre szerelt hangtompító eszköz általános tilalma helyébe a következő rendelkezés lép:

„3. e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott követelményeknek meg nem felelő, lőfegyverre szerelt hangtompító eszköz;

továbbá a 2023. július 1-jétől hatályos 11. § (2) bek. alapján „a Vtv. 37/A. §-a a következő (3) és (4) bekezdéssel egészül ki:

„(3) Az e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott vadfajok esetében és előírt időszakban a vadállomány hatékony szabályozása érdekében vagy állategészségügyi indok fennállása esetében – az e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott esetekben a vadászati hatóság engedélyével – az (1) bekezdés 11. pontjában meghatározott eszköz is használható.

(4) A (3) bekezdés szerinti engedélyt a vadászati hatóság akkor adja meg, ha az (1) bekezdés 11. pontjában meghatározott eszköz használata

a) a vadon élő állatok és növények, valamint a természetes élőhelyek védelme érdekében,

b) a növényi kultúrák, a termés, az állatállomány, az erdők, a halállományok védelme, a vizek súlyos károsodásának megelőzése érdekében, vagy

c) a közegészség vagy közbiztonság védelmében az e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott vadfajok állományának hatékony szabályozása céljából szükséges.”

A Vtv. által hivatkozott külön jogszabály a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól szóló a 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet (a továbbiakban: Vtvvhr.). A Vtvvhr. 69. § (4) bek. alapján „vaddisznó, aranysakál, borz és róka éjszakai vadászatán a vadász köteles magánál tartani és használni keresőtávcsövet, céltávcsövet, valamint kézilámpát, továbbá – ha a vadászati hatóság az eseti használatát külön engedélyezte – a fegyverlámpát.”

A Módtv. a 2023. július 1-jétől hatályos 28. § (2) bek. módosítja a Vtv. 100. §-át az alábbiak szerint:

A Vtv. 2023. július 1-jétől hatályos 100. § (1) bek. 27. pontja alapján *„felhatalmazást kap a miniszter, hogy a) a természetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben rendeletben szabályozza az elektronikus képnagyítóból vagy képátalakítóból álló, éjszakai lövésre alkalmas célzóeszközöknek a vadállomány hatékony szabályozása vagy állategészségügyi célból történő használatának lehetséges eseteit és az éjszakai vadászat rendjének különös szabályait.*

Dr. Guti László az állatvédelmi szakjogászképzésen állatvédelmi szempontból, az alapján bírálta a Vtv. a lőfegyverre szerelt hangtompító eszköz valamint elektronikus képnagyítóból vagy képátalakítóból álló, éjszakai lövésre alkalmas célzóeszközök használatának tilalmát, hogy

- 1.) nem nehéz elképzelni, hogy egy lövés leadásának hanghatása több száz méterre is eljut. Ha a vadász vaddisznóra ad le lövést úgy, hogy közben 200-300 méteren belül gímszarvasok is vannak, a gímszarvasokat is eléri az erős hanghatás, ami miatt jelentős stresszhelyzet alakul ki náluk, és menekülni kezdenek, melynek során sok esetben sérülést szenvedhetnek;
- 2.) a vaddisznó éjszakai vadászata során a vadászok fegyverlámpát használhatnak, viszont elektronikus képnagyítóból vagy képátalakítóból álló éjszakai lövésre alkalmas célzóeszközt nem.

Miután a fegyverlámpa a lövést megelőzően a vad teljes láthatósága érdekében kerül bekapcsolásra, használata során a vad az esetek 90%-ban elugrik, a pontosnak (értsd: halálosnak) szánt lövés is csak sebzést eredményez, mely a vadnak jelentős fájdalmat, szenvedést okoz. Ezek az esetek nagy százalékában elkerülhetők lennének, ha és amennyiben az éjszakai lövésre alkalmas célzóeszközök használata engedélyezésre kerülne.

A fenti kérdésben Földvári Attila, az Országos Magyar Vadászkamara szóvivője, az Országos Magyar Vadászati Védegylet főmunkatársa és Takács Béla, a Magyar Birtokvédelmi Szövetség természetjáró szakembere, sportvadász, 20 éve az önkormányzati közigazgatásban dolgozó igazgatásszervező és jogász véleményét kértem ki. A bekért állásfoglalások alátámasztották, hogy mindkét eszközzel kapcsolatosan élénk vita folyik a vadásztársadalmon belül még most, az engedélyezés első lépései után is.

A Vadászkamara munkatársa arról tájékoztatott, hogy mint az egyéni vadászok érdekképviselője, illetve a Védegylet, mint a vadászatra jogosultak érdekképviselője idén

tavasszal kikérte a vadgazdálkodó szervezetek véleményét hangtompító kérdésében, és a válaszadók többsége (körülbelül háromnegyede) ezen eszköz általános engedélyezése mellett foglalt állást. Így a többségi véleményt képviselve a Vadászkamara kezdeményezte a jogszabályalkotónál, hogy a hangtompítók minden vadász eszköztárába bekerülhessenek, aki szeretné használni. A hangtompító bevezetése mellett egyébként elsősorban a hallásvédelem és a lakosság nyugalmanak biztosítása az érv. Valamennyire bizonyosan a vadállomány nyugalma is szolgálja, de azt is tudni kell, hogy ezen eszközök nem teszik a lövést szinte hangtalaná, ahogy a filmekben látjuk, halljuk, csak valamelyest tompítják.

A Vadászkamara szóvivője azt is elmondta, hogy az éjszakai célzást lehetővé tévő eszközök használatának liberalizálása háttérben állategészségügyi és állomány szabályozási okok állnak. Fontos látni ugyanakkor: az éjszakai célzóeszközök kifejezetten a vadgazdálkodási feladatok ellátását szolgálhatják olyan esetekben, amikor a hagyományos eszközök nem elegendők.

A hivatásos vadászok egyebekben a vaddisznó diagnosztikai célú elejtésére tavaly óta használhatnak hangtompítót és éjszakai célzóeszközt is. Ezen kivételes szabály megalkotására az afrikai sertéspestis (ASP) járvány elleni védekezés miatt volt szükség.¹

Takács Béla szintén hangsúlyozta, hogy a hangtompítót nem úgy kell elképzelni, mint ahogy a filmekben a pisztolyos merényletekben ábrázolni szokás. Ott szinte valóban nincs hangja a hangtompítóval „lenyomott” lövésnek, de egy puska esetében ez egyáltalán nem igaz. A példánál maradva fogja hallani a 200-300 méterre levő szarvas, még ha jóval halkabban is. Sokkal kisebb távolságra hallatszik a dörrenés, kevésbé zavarja úgy a vadat, mind a lakott terület közelében éjszaka általában nyugvó embereket. Ugyanakkor lakott területhez közeli vadászatok esetében az emberekkel való konfrontáció egyik megelőzésére alkalmas a hangtompító használata.

A hangtompító másik előnye: a vadásztársadalom hallásának megvédése. Közismert tény (akár tetszik, akár nem, ki kell mondani), hogy az időskorú vadászok többsége hallásproblémákkal küszködik. A puska dörrenése már az első alkalommal eredményezhet halláskárosodást, hosszú évek alatt ez biztos megsüketülést jelent. A mai vadászgeneráció már aktív fültokok, fül dugók segítségével tud védekezni ez ellen, ami annyit jelent, hogy az elektronikai berendezés gyakorlatilag lecsapja a dörrenés hangját akkora szintre a fülünknel, hogy ez már nem okoz károsodást, de ez az eszköz 40 éve még nem állt rendelkezésre, vagy

¹ részletek: <https://omvk.hu/hir/specialis-eszkozok-a-nem-allami-vadoroknak-is>

nem elérhető áron. A hangtompító mechanikusan ugyan, de nagyjából ugyanezt tudja.² Takács Béla leszögezi, hogy bár szempont a vad zavarása is, legkevésbé ez érdekes, sokkal inkább fontosabb a vadásztársak egészségének védelme, embertársaink nyugalma. A hangtompító ellenzői általában az orvvadászat várható megnövekedésével érvelnek, ami nem valid. Az orvvadászoknak már most is van, már most is használják, akkor miért tiltanánk egy egyébként hasznos eszközt?

Az elektronikus képnagyítóból vagy képátalakítóból álló, éjszakai lövésre alkalmas célzóeszközök tilalma mellett szintén azt szokták érvként felhozni, hogy az engedélyezéssel megnövekedhet az orvvadászat, és itt nem csak a vadlopásra, hanem éjszakai vadászatra nem engedélyezett vadfajok elejtésére is gondolhatunk. Takács Béla szerint ez nem mérvadó: az orvvadász engedély nélkül is használja az eszközt, a vadász számára ugyanakkor ezáltal elvész a vadászat szépsége, romantikája, kihívásai. Nem szabad elfelejteni, hogy egyrészt nem minden vadfaj esetében engedélyezett a lámpás éjszakai vadászat sem, másrészt marad egy csomó vadfaj, vadászati mód, ahol lehet még romantikázni, kihívást keresni. A vadászat ezen romantikáját azonban nem a vadkármegeelőzésben és -elhárításban és nem ragadozógyérítésnél kellene kiélni. Jellemzően azoknál a vadfajoknál engedélyezett a lámpa, amelyek éjszakai életmódot folytatnak és állományuk felszaporodott (róka, sakál, vaddisznó, borz). Ezek esetében elfogadható az éjszakai céltechnikák alkalmazása a sportvadászok részére. Sakál esetében különösen nagy gondot okoz az állománygyerítés, amit nem lehet kizárólag a hivatásos vadászok nyakába varrni, mert egyszerűen nem győzik. Sajnos a csapda nem annyira hatékony ez utóbbi vadfaj esetében, továbbá a ragadozók esetében jóval szelektívebb vadászati mód az éjszakai hívásra történő ragadozó vadászat, mint egy hattyúnyak csapda. Nem igaz 100 százalékban, hogy az ölőcsapdák szelektívek, még helyes alkalmazáskor is megfogják a vaddisznót például, a helytelen alkalmazásról nem is beszélve. Mint látjuk, a lőfegyverre szerelt hangtompító eszköz és az elektronikus képnagyítóból vagy képátalakítóból álló, éjszakai lövésre alkalmas célzóeszközök legalizálásának kérdése valóban foglalkoztatja vadásztársadalmat, és a változtatás igénye a jogalkotóhoz is eljutott.

Jogalkotó oldalról az Állatvédelmi Cselekvési Terv Kidolgozásáért És Végrehajtásáért Felelős Kormánybiztos részéről azt a tájékoztatást kaptam, hogy *„Ovádi Péter kormánybiztos úr a Vadász kamarával és az Agrárminisztériummal rendszeresen egyeztet, elindult egy közös munka, amely elsődleges célja a vadon élő állatok védelmét és mentését érintő jogszabályok felülvizsgálata és javaslattétel az esetleges módosításokra – ez kitér a vadászati tevékenységre*

² a hangtompító működéséről részletesen olvashatunk a <https://vadasztanfolyam.hu/hangtompito-avagy-mitoszok-a-csendrol/> oldalon.

is, így a vadászati eszközök is érintettek lehetnek." A hivatal minden módosítás igényének felmerülése esetén a szakmai partnerek bevonásával törekszik megvizsgálni, hogy szükséges-e, lehetséges-e a jogszabály-módosítás.

A közös gondolkodásnak köszönhetően a jogszabálymódosítás megtörtént, azonban dr. Guti László álláspontja szerint nem egyértelmű, hogy a korábban tilalmazott eszközök használatának részletszabályait a Vtv. 2023. július 1-jétől hatályos 11. § (2) bek. alapján a Vtvvhr., vagy a Vtv. 2023. július 1-jétől hatályos 100. § (1) bek. 27. pontja alapján más külön rendeletben kerül kidolgozásra.

Álláspontja szerint a bizonytalanság háttérében a jogalkotói késedelem áll, ugyanis a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 7. § (6) bek. második fordulata alapján: „a végrehajtási jogszabályt, jogszabályi rendelkezést a felhatalmazást adó jogszabály azon rendelkezésével egyidejűleg kell hatályba léptetni, amelynek a végrehajtására irányul, kivéve, ha a felhatalmazó rendelkezés a végrehajtási jogszabály kiadását nem teszi kötelezővé”.

A Jelen cikket Takács Béla gondolatsorával zárjuk, a további gondolatébresztés szándékával: „Jelen etikai kódex szerint az az etikus, ha az ember este villanyt kapcsol, amit a vad vagy áll, vagy nem, de legtöbbször akkor is idegesen mocorog, ha állja. Eredmény: sebzés, elengedett és meglépett vadak. Ezzel szemben a céltechnikák, amivel lehetővé válik, hogy megvárjuk, amit nappal is tennénk, hogy a vad beforduljon, nem etikus eszközök.

A dúvadak gyéritésénél etikusak a különböző csapdák, amik szelektíven vannak beállítva, csak éppen sokan használni nem tudják (lásd a sok megfogott védett madarat).

Etikus tavasszal rókakotorékba leengedni a jagdot, igaz vadászként pózolni rókakölykök mellett.

Ezzel szemben nem etikus, hogy a szenvedélyes dúvadas sportvadász hőkamerát, infra céltechnikát használjon, hanem hozza terítékre lampionnal, aminek az eredménye szintén több sebzés, meglépett vagy elengedett vad.

Ezen alapvető etikai szabályok jogszabályokban leképeződtek, megszegésük bűncselekmény, közben meg egy határral odébb használatuk legális.

A magyar néplélek sajátjának tartom, hogy minden új és hasznos találmányban meglátjuk annak a negatív felhasználásának lehetőségét is. A baj ott kezdődik szerintem, ha ezek az utóbbi szempontok határozzák meg a kizárólag a mozgásterünket, és ebben látok most változást, nagyon helyesen.”

A metaverzum és annak jogszabályi háttere

A közelmúltban egyre népszerűbbé vált a metaverzum, mint technológia. Nemcsak a vállalatok és fejlesztő cégek körében, hanem egyre inkább a köznapi életben elszórva is találkozhatunk a virtuális világ gondolatával. A metaverzum kapcsán egy filmben ábrázolt disztópikus univerzum juthat sok ember eszébe, de vajon tudhatjuk biztosan előre, hogy negatív vagy pozitív jövőképet rejteget-e a metaverzum?

A metaverzum jogi szabályozása még kidolgozás alatt van. Jelenleg még csak egyes jogi szabályozást tudunk hozzárendelni, de rávonatkozó szabályrendszer még kialakulóban van. A tanulmány írását és az ahhoz kapcsolt kutatást is nehezítette, hogy ezzel foglalkozó tanulmány nagyon kevés áll a rendelkezésünkre, leginkább internetes források, blogbejegyzések foglalkoznak a metaverzummal.

A tanulmányban az alábbi jogi szabályozásokat érintjük, amelyek leginkább a virtuális világot járó felhasználókat érinthetik:

1. Az Európai Unió Általános Adatvédelmi Rendelete (GDPR), amely az adatok védelmét és a személyes adatok kezelését szabályozza. A metaverzumban keletkező adatok kezelésére, gyűjtésére és tárolására alkalmazható a Rendelet. Ezt a rendeletet is csak abban az esetben vehetjük irányadónak. Az általános adatvédelmi rendelet akkor alkalmazandó, ha: az adott cég székhelye az EU-ban van, személyes adatokat kezel, függetlenül attól, hogy erre hol kerül sor. Amennyiben a székhelye az EU-n kívül van, személyes adatokat kezel annak kapcsán, hogy az EU-ban egyének részére árukat vagy szolgáltatásokat kínál értékesítésre, vagy megfigyeli egyének magatartását az EU-ban.³
2. Elektronikus Kereskedelemről szóló irányelv⁴: ami a metaverzumokban történő kereskedelemre vonatkozó szabályozást állapíthat meg.

³ https://europa.eu/youreurope/business/dealing-with-customers/data-protection/data-protection-gdpr/index_hu.htm (letöltve: 2023. 06. 04.)

⁴ az Európai Parlament és Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól („Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv”)

3. Szellemi tulajdonjog védelme: a metaverzumban létrehozott tartalmakra, szerzői joggal védett vagy védhető művekre vonatkozik, és nem utolsó sorban a fejlesztők és tartalomkészítők szellemi termékeire.

Adataink védelme a metaverzumban

A fenti, igen rövid jogszabályi kihívások közül az adatvédelemmel szeretnénk elsősorban foglalkozni, hiszen a fejlesztések háttérében felmerül a kérdés az adataink védelmével kapcsolatban, továbbá a felhasználók biztonsága, illetve a digitális vagy akár valóságos vagyon megőrzésére vonatkozóan. Ugyanis nemcsak azokat az információkat lehet kinyerni belőle, amiket mi begépelünk magunkról, hanem a fizikai valónkról is, amelyre nem feltétlenül utalunk szándékosan a karakterünk létrehozása során. Ide sorolható a mimikánk, mozgásunk és a reakcióink is egyaránt, de akár a szokásaink is könnyedén elemezhetővé válhatnak. Természetesen a felhasználók adatainak biztonsága függ attól is, hogy maga a program mit tesz azért, hogy a felhasználó adatait zártan kezelje, és ne adja ki harmadik fél számára. A metaverzum lehetővé teszi országok, illetve földrészek közötti utazást is.

A metaverzumban való részvétel során megjelenik a személyes adatok kezelésével kapcsolatos kérdések. A metaverzumokban adatok keletkeznek annak felhasználójáról, így személyes információk, tevékenységek és előzmények (összefoglalóan digitális lábnyomok). Ilyen személyes adatok a regisztráció során megadott adatok- így a név és e-mail cím. Az avatarok létrehozásakor a felhasználók gyakran a saját koruknak, érdeklődési körüknek és lakóhelyüknek megfelelő adatokat használnak fel. A harmadik ilyen adattípus az avatarok vagy felhasználók közötti kommunikáció, amik akár rögzítésre is kerülhetnek, illetve olyan környezeti és abban élő személyekről is kerülhetnek ki információk, adatok, amikre vonatkozóan már, egy esetleges támadás vagy visszaélés során nem lesz ráhatása a személynek.

A negyedik veszélyhelyzet jelentheti a tranzakciós adatok megismerése. Ilyenek az alkalmazáson belüli vásárlások, bankkártya adatok, fizetési információk.

A személyes adatok gyűjtése és felhasználása meg kell felelnie a az Általános Adatvédelmi Rendeletnek (GDPR).

Metaverzum és a Big Data

Századunk egyik kiemelkedő témaköre a Big Data. Az adatok mennyiségének, felhasználásának és megszerzhetőségének az ördögi köre. Hiszen rengeteg adatot keletkeztetünk, aminek nyoma marad az interneten és ezekkel a tartalmakkal a szolgáltatók

rendelkeznek. Mindenkivel előfordult már, hogy meg akart nézni egy weboldalt és bedobott valamit, amire ráment, hogy megértette, vagy hozzájárul és el sem olvasta a nagy sietségben vagy böngészésben. Ebben az esetben sokszor, ahhoz járul hozzá az ember, hogy a webhely adatokat tároljon a megnyitott oldalakra látogató kliens készülékén. Úgymint a cookie-k, magyarul sütik. Ami utat enged annak, hogy a webhely emlékezzen bizonyos ideig az ügyfél olyan beállításaira, mint a felhasználónév, elkerülve azt, hogy legközelebb, amikor az oldalra látogat, újra be kelljen írni az adatokat. Továbbá statisztikai adatokat is gyűjt a felhasználók tapasztalatairól és böngészési szokásairól.⁵

A természetes személyeknek alapvető joga a személyes adataik kezelésének védelme ezt az Az Európai Unió Alapjogi Chartája 8. cikkének (1) bekezdése és az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 16. cikkének (1) bekezdése rögzíti.⁶ A probléma gyökere a különböző jogrendszer. Míg Európában fellelhető a fent említett szabályozás, az Egyesült Államokban jelenleg nincs központi szövetségi szintű adatvédelmi törvény, azonban nemcsak elméleti síkon, de már a gyakorlatban is tárgyalások folynak róla. 2016-ban elfogadásra került egy kezdeményezés, ami az Európai Unió és az USA közti adatvédelmi megállapodás.⁷ Az EU-USA Adatvédelmi Pajzsot azért hozták létre, mert előfordulhat, hogy akár online vásárlásoknál vagy közösségi média, illetve felhőalapú adattárolás használatakor az adatgyűjtést az EU-ban egy amerikai üzleti partner végzi és az Egyesült Államokban kerülnek ezek az adatok felhasználásra. Így az adatvédelmi pajzzsal ez csak akkor lehetséges, ha a vállalat a személyes adatok kezelését illetően szigorú adatvédelmi szabályok alapján intézkedik. Függetlenül attól, hogy uniós-e az állampolgár vagy sem. A résztvevő szervezetek kötelezettségekkel, az egyén pedig jogokkal rendelkezik a személyes adatok felhasználásával kapcsolatban.⁸ Azonban 2020. július 16-án az Európai Unió Bírósága közzétette az érvénytelenítését a létrehozott adatvédelmi pajzsok. A bíróság úgy ítélte meg, hogy a nem uniós országokban működő vállalatok számára személyes adatok továbbítására vonatkozó általános szerződési feltételekről szóló európai bizottsági határozat ugyanúgy érvényes. Tehát az EU-nak és az USA-nak új rendszert kell biztosítaniuk, hogy az EU-s állampolgárok adatai

⁵ Cookie-k használata: Európai Bizottság hivatalos honlapja (forrás: https://ec.europa.eu/info/cookies_hu#howdoweusecookies letöltve: 2023.05.03.)

⁶ Dr. Szép Árpád Olivér: GDPR rendelet összefoglaló: mit jelent, mi a lényege? (2021. március 29, forrás: <https://drszip.hu/gdpr-rendelet/> letöltve: 2023.05.01.)

⁷ Pók László: Lesz szövetségi szintű adatvédelmi szabályozás az USA-ban? (2021. augusztus 6, forrás: https://gdpr.blog.hu/2021/08/06/lesz_szovetsegi_szintu_adatvedelmi_szabalyozas_az_usa-ban letöltve: 2023.04.30.)

⁸ NAIH iránymutatása: Útmutató az EU-USA adatvédelmi pajzshoz (forrás: [Privacy-Shield-UTMUTATO.pdf \(naih.hu\)](#) 1-7. oldal letöltve: 2023.03.18.)

olyan szinten védelemben részesüljenek az Egyesült Államokban, mint az unióban.⁹ Az Európai Bizottság és az Amerikai Egyesült Államok közös politikai nyilatkozatban bejelentették 2022. márciusában, hogy új megállapodás született az új adatvédelmi keretrendszerrel kapcsolatban. Az elvi egyezmény célja kiszámítható és megbízható transzatlanti adatátvitel, megszüntetve a 2020-ban hatályon kívül helyezett Privacy Shield okozta bizonytalanságot.¹⁰ A hiányos adatvédelmi intézkedések ugyanúgy a metaverzumban is növelik az adatbiztonsági incidensek kockázatát, mint például a személyiséglopás és a felhasználó avatárjával való visszaélés.

Felvetődik a kérdés, hogy a metaverzumban a személyes adatok köre kibővül-e az avatár arcképével. Fogalmi meghatározás alapján „személyes adat minden olyan információ, amely valamely azonosított vagy azonosítható élő személlyel kapcsolatos. Mindazon információk, amelyek összegyűjtése egy bizonyos személy azonosításához vezethet, ugyancsak személyes adatnak minősülnek.”¹¹ A már többször említett Info. törvényben meghatározott személyes adat fogalma az érintettre vonatkozó bármely információ.”¹² Ezen adatok körén belül, pedig biometrikus adatnak bizonyul a „természetes személy fizikai, fiziológiai vagy viselkedési jellemzőire vonatkozó olyan, sajátos technikai eljárásokkal nyert személyes adat, amely lehetővé teszi vagy megerősíti a természetes személy egyedi azonosítását, mint például az arckép vagy a daktiloszkópiai adat.”¹³ Az Alaptörvény alapján mindenkinek joga van a személyes adatainak a védelméhez. A fentiekben leírtak alapján az egyedi azonosításra alkalmas avatár, ami hordozza mind a fizikai, viselkedési információkat, személyes adatokat is közvetít a felhasználókról. Természetesen, közrejátszik a technológia, hogy az avatárokat mennyire realiztikusra készítik. Mennyiben fogja hordozni a természetes személy személyiségi jegyeit. Ennek ellenére felmerül a kérdés, hogy a felismerhetőség számít, vagy az, hogy minél inkább kidolgozottabb és valóságszerűbb legyen az ábrázolás. A kettő nem feltétlen ugyanaz. Egy animáció is hordozhat ismertetőjeleket, viszont nem fog teljesen úgy kinézni, mint a valós személy, mivel elhatárolhatjuk, hogy egy animált karakter. Avatár kép alapján történő létrehozás egyre inkább próbálja visszaadni a fényképen szereplő személy jellemzőit. Napjainkban a videójátékok rendkívül fejlett és kidolgozott képi technológiával

⁹ Kozma Zoltán, Almásy Márk: Az Európai Unió Bírósága érvénytelenítette az EU-USA Adatvédelmi Pajzsot; DLA Piper (2020. július 16, forrás: Az EU-USA Adatvédelmi Pajzs érvénytelenítése az EU Bírósága által (dlapiper.com) letöltve: 2023.05.04.)

¹⁰ Dr. Káldi Ivett: Új EU-USA adatvédelmi megállapodás a láthatáron (2022. április 12, forrás: <https://blog.crosssec.com/uj-eu-usa-adatvedelmi-megallapodas-a-lathataron> letöltve: 2023.04.10.)

¹¹ 4/2007 vélemény a személyes adat fogalmáról

¹² az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény

¹³ az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény

rendelkeznek. A kérdés az, hogy akarják-e az avatárokat addig fejleszteni, hogy teljesen élethűen ábrázolja a személyeket.

Thierry Breton biztos blogjában kiemeli, hogy az EU továbbra is vizsgálja az új digitális lehetőségeket és trendeket, mint például a metaverzumot, amely az egyik legsürgetőbb kihívás.”

Ahogy rámutatott Breton, nem egy, hanem sok metaverzum fejlődik ki. A digitális platformok új generációja pedig már lehetőséget kínál az emberek számára, hogy teljesen innovatív módon kommunikáljanak egymással. Ezt azt jelenti, hogy már nemcsak szórakozási céllal jön létre a metaverzum, hanem azt már közös munkára, valós szimulációk készítésére is fel lehet használni. Ezeknek a szimulációknak célja lehet egy orvosi beavatkozás szimulálása, vagy egy elképzelt katasztrófavédelmi helyzetre történő helyes és helytelen reakciók és következményeik bemutatása.

Az embereknek ugyanolyan biztonságban kell érezniük magukat a virtuális világban, mint a valódi világban.

A privát metaverzumoknak interoperábilis szabványokra kell épülniük, és egyetlen magánszereplő sem birtokolhatja a nyilvános tér kulcsát, és nem határozhatja meg annak feltételeit. Hagyni kell, hogy az újítók és a technológiák akadálytalanul fejlődjenek.

A digitális szolgáltatásokról szóló törvény (DSA) és a digitális piacokról szóló törvény (DMA) révén Európa immár erős és jövőbiztos szabályozási eszközökkel rendelkezik a digitális tér számára.

A digitalizáció terjedésével a biztonság fent említett fogalma is átalakul, hiszen már nemcsak a saját biztonságunk kerülhet veszélyben, hanem-ahogy fentebb is említettük, más biztonsága is.

Bűncselekmények a metaverzumban

A virtuális világokban elkövetett bűncselekmények újabb kihívást jelentenek a hatóságoknak és a jogalkotóknak egyaránt, hiszen egy olyan virtuális területről van szó, amely a kibertérrel van összefüggésben. A rendvédelmi szervek számára ebben a virtuális világban valós személyek által, avatárként elkövetett jogellenes cselekményeket kell vizsgálnia. Felmerül a kérdés, hogy milyen jogi szabályozás vonatkozik rá.

A kibertér határok nélküli tér. A „cyberspace”, azaz a kibertér kifejezést eredetileg William Gibson alkotta meg a Neuromancer című regényében, amiben a globális internet közösségét mutatta be. A műben meghatározott pontos fogalom így szól: *„Kibertér. Tömeges hallucináció, melyet nap, mint nap minden nemzetből törvényes felhasználók milliárdjai élnek*

át, matematikai fogalmakat tanuló gyermekek ... Az emberi rendszerben az összes számítógép alkotta végtelen partvonal kivont adatrengetegének grafikus leképezése. Beláthatatlan komplexitás. Az elme nem térbeli tartományába elérő fényvonalak, adatkötegek és konstellációk. Mint távolodó városi fények.”¹⁴ A kibertér, „tömeges hallucináció” szóval illeti, ami számomra rendkívül jól kifejezi azt, hogy sokan nem értik, hogyan is működik a kibertér és az internet világa. A rengeteg felhasználó, akik sokszor nem tudják, milyen veszélyei vannak egy-egy kattintásnak. „Beláthatatlan komplexitás”, tehát sokkal összetettebb, és sokkal több adatmennyiséget hordoz magával, mint azt sokan gondolják. Nézőpontom szerint a metaverzum egy olyan közeg a kibertéren belül, ami még komplexebbé teszi virtuális környezetet. Nemcsak a felhasználók és a fejlesztők számára, de a hatóságok számára is. Ebből kifolyólag felmerült bennem a kérdés, hogy a metaverzum is egy újabb potenciális platform-e a bűnelkövetők számára. Egy magyar szerzők által létrehozott „Hálózati Kislexikon” alapján a kibertér „a hálózatba kötött számítógépek által létrehozott virtuális valóság világa, annak összes objektumával egyetemben.”¹⁵ Magyarországon a 2013. évi L. törvény megfogalmazza magyar kibertér fogalmát. A jogszabályalkotó így fogalmaz: A „magyar kibertér: a globális kibertér elektronikus információs rendszereinek azon része, amelyek Magyarországon találhatóak, valamint a globális kibertér elektronikus rendszerein keresztül adatok és információk formájában megjelenő társadalmi és gazdasági folyamatok közül azok, amelyek Magyarországon történnek vagy Magyarországra irányulnak, illetve Magyarország érintett benne”.¹⁶ Álláspontunk szerint, ha minden állam használná ugyanezt a fogalmat, illetőleg ehhez hasonlóan lenne egy egységes európai kibertér, mint fogalom, az nagyban elősegítené a hatóságok közti együttműködést és a nyomozás lefolytatását. A metaverzum létrehozásával foglalkozó cég, a szabályok lefektetése érdekében és a jogi kiskapuk kijátszásának megelőzése érdekében, saját belső rendvédelmi szervet alakíthatna ki, amely nagyban elősegítené a kibertér biztonságosabbá tételét.

További vizsgálatra érdemes pontnak tartjuk, hogy a digitális térbeli képviselőink ugyanazokkal a jogokkal rendelkeznek-e mint mi vagy egyáltalán rendelkeznek-e jogokkal. Hiszen előfordulhatnak olyan helyzetek, ami ha a valóságban történik emberek között törvénysértőnek minősül. A bűn, mint kifejezés, fogalom máshogy értelmezendő az online, illetve a valóságos térben. A kettő nem értelmezhető ugyanúgy, hiszen sokszor, ami a való

¹⁴ William Gibson: Neuromancer, Berkley Publishing Group, New York 1989, pp. 128

¹⁵ Vincze Tamás, Vajda János, Hálózati Kislexikon "cyberspace" (<http://www.kfki.hu/~cheminfo/hun/olvaso/lexikon/c.html#cyberspace> letöltve: 2023. 04. 30.)

¹⁶ az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról 2013.évi L. törvény, 1.§ (1) bekezdés 35. pont

életben bűncselekmény, a virtuális térben nem von maga után semmilyen jogkövetkezményt. Például a becsületsértés és a rágalmozás az interneten mindennapos leszűkíthetetlen és szinte megfoghatatlan. A látencia is a kibertérben nagyobb teret nyer. Vegyük például a flaminget, azaz az internetes gyűlöletbeszéd kérdését, ami nem ismer határokat, de mégsem von maga után büntetőjogi következményt, nem úgy, mint a valóságban, mikor valótlan állítunk a másokról vagy szidjuk a hozzátartozóit. Azonban ha két avatár között történik az incidens és az büntetőjogi következményeket vonna maga után, ki vonható felelősségre? Az avatár vagy a mögötte álló valós személy? Azonban ehhez jogi személynek kellene őket nyilvánítani és sajátos jogrendszert kiépíteni, és jogokkal és kötelezettségekkel felruházni az avatárokat. Abban az esetben, ha egy avatár szerzői művet hoz létre a metaverzumban, akkor az avatárt létrehozó természetes személyt illeti a szerzői jog? Mivel az avatár egy virtuális személyiség, nem természetes személy. Azonban a szerzői jog kérdéskörében a gyakorlatban bevett álnév használatával publikált tartalmaknál is a természetes személyt illeti meg a jog, nem pedig a mesterségesen létrehozott álneves egyént. Ez értelmezhető lehet, az avatár - mögöttes személy kapcsolatra is. Más kérdés, hogy az is felvethet problémát, hogy az avatárt létrehozó személy milyen módon igazolja, hogy valóban ő az alkotója a bizonyos műnek.¹⁷ Úgy gondoljuk, a metaverzum szabályozásához elengedhetetlen ennek a kérdésnek a tisztázása.

A metaverzum jogi helyzete újabb és újabb kihívásokat és kérdéseket hordoz magával. Sokan még elképzelhetetlennek tartják, hogy egyáltalán a virtuális térben éljék le a hétköznapjaikat, vagy oda járjanak szórakozni. Ugyanakkor, akik felméri a rohanó fejlődés okozta esélyeket, azok látják a potenciális problémákat is, amikkel ez járhat. A magyar jog alapján nem minden esetben tudjuk értelmezni az ott elkövetett jogsértéseket. Erre példa lehet az az eset, amiről egy cikket is írtak, miszerint egy nő szexuális erőszak áldozatává vált a metaverzumban.¹⁸ A magyar büntető törvénykönyv szövege alapján „*Szexuális erőszakot követ el, aki a szexuális kényszerítést erőszakkal, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel követi el, illetve más védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotát szexuális cselekményre használja fel.*”¹⁹ Hiszen a tényállás feltételezi a fizikai kapcsolatot, az élet elleni közvetlen fenyegetést. A kérdés, hogy az emberi életet, létezését értelmezhetjük-e az avatárunk életként,

¹⁷ dr. Horváth Katalin: A metaverzum jogi kérdései – 1.rész (2022. június 22. forrás: <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-metaverzum-jogi-kerdesei-1-resz/> letöltve: 2023. 04. 20.)

¹⁸ Mohos Kristóf: Bántalmazás, nemi erőszak és gyűlöletbeszéd: a metaverzum sötét oldala (2022. február 9, forrás: [Bántalmazás, nemi erőszak és gyűlöletbeszéd: a metaverzum sötét oldala - Portfolio.hu](https://www.portfolio.hu/aktualis/bantalmazas-nemi-eroszak-es-gyulolletbeszed-a-metaverzum-sotet-oldala) letöltve: 2023. 06. 20.)

¹⁹ a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény; Szexuális erőszak, 197.§ (1)

létezésként. Mert valójában a virtuális világban elkövetett bűncselekmény áldozata a valós személy által alakított karakter. Viszont, a pszichológiai következmények, mint például a szorongás és a stressz, a valós személyt terheli, azaz a virtuális karakter nem lesz stresszes. Előfordulhat, hogy az a személy, aki áldozatul esik egy bűncselekménynek a metaverzumban, többé nem szívesen vagy egyáltalán nem lép be. Ez viszont a vállalatoknak is érdeke, hogy ne fordulhasson elő hasonló esemény, ami a felhasználókat elriasztaná az általuk üzemeltetett platformtól. Az elkövetői oldal szempontjából, pedig ki az, akit felelősségre lehet vonni. Hiszen a cselekményt magát, a karakter követi el, de a szándék és az elkövetésre irányuló akarat forrása, az az avatár mögött álló természetes személy.

Ilyen alapon, ha egy „lövöldözős” játékra gondolunk, ahol az a cél, hogy a játékos minél több ellenfelet kiiktasson, és ezáltal ő legyen az egyetlen túlélő, akkor – ha ezt jogi szempontból vizsgáljuk - több ember sérelmére elkövetett szándékos emberölést követ el. Azonban ezeknek a játékoknak pont ez a lényege és ezzel a játékosok nem követnek el bűncselekményt (persze most nem vizsgálom a játékosok pszichológiai oldalát, hogy mennyire éli bele magát egy-egy játékba, hogy sok esetben épp e játékok hatásának tulajdonítottak már több alkalommal iskolai vérengzés elkövetését is). A meglévő törvények alkalmazása így nem feltétlenül életszerű. Az új törvények lehetséges megalkotása pedig egyelőre ismeretlen. A nemzetközi jogrendszer különbségek mellett, sok már meglévő jogszabály nem, vagy nehezen illeszkedik az újszerű környezetbe. Az új törvények és szabályok meghozatalára van igény. Az egyik fő kérdéskör a szellemi tulajdon, ami ahogy a fizikai, úgy a virtuális értelemben is érték. A metaverzum és a Web 3.0 projektek már több ezen alapuló vita okozója is volt.

A Web 3.0, a következő generációs, blockchain technológián alapuló internet. Először is szeretném tisztázni, mi is pontosan a szellemi tulajdonjog. A találmányok, művészeti alkotások, irodalmi művek, vagy akár a kereskedelemben felhasznált logók, vagy egyéb alkotások, amik egy alkotó elme kreációi. Ezek a tárgyak jogi védelemmel vannak felruházva, így az alkotók erkölcsi és anyagi juttatásban részesülnek a tevékenységükért. Két nagy csoportra bonthatók, az iparjogvédelmi és a szerzői jogok. A polgári jog sajátos területe az iparjogvédelem, ami szerint a jogosult csak és kizárólag egyedül használhatja a szóban forgó dolgot. Ez nem azt jelenti, hogy másoknak nem adhatnak jogot, azaz licenciát az ötlet felhasználására. Az iparjogvédelemben többféle oltalmi formája van. A szabadalommal oltalmazható egy új, feltalálói ténykedésen alapuló és iparilag alkalmazható újszerű gondolat, műszaki megoldás. Egy termék részbeni vagy teljes megjelenése, ha új és egyéni jelleggel bír,

akkor formatervezésiminta-oltalommal védhető. A kereskedelmi forgalomban, származási és a termék földrajzi helye alapján megjelölt termék földrajzi árujelzőként oltalomban részesülhet. A használatiminta-oltalommal védhető a megoldás egy tárgy kialakítására, szerkezetére, vagy részeinek elrendezésére, ha új, feltalálói lépésen alapul és iparilag alkalmazható. Az árukat vagy szolgáltatásokat másokétól megkülönböztető, grafikailag ábrázolható megjelölés, védjegyoltalomban részesülhet. Ez lehet kifejezetten: szó, személynév, szlogen, logó, kép, betű hang stb. és ezek kombinációi.²⁰

A szerzői jog pedig a tudományos, irodalmi, művészeti alkotásoknak és azok felhasználásának nyújt védelmet. Esszenciális célja a szellemi alkotás inspirálása, védelmezése. A védelem alapja az alkotás eredeti és egyéni mivolta. Ehhez az kell, hogy a mű maga a szerző által létrehozott és általa alkotott, nem egy már meglévő mű, vagy annak másolata. A szerző javára vagyoni jogokat és személyhez fűződő jogokat ismer el. A művek felhasználása ellenében a szerző jogosult jogdíjakat felróni. A műveinek az átdolgozásához pedig a szerző hozzájárulása szükséges. Iparágak, amelyek szerzői jogokra épülnek, például a zeneipar, könyvkiadás, szoftveripar.²¹

A szellemi tulajdonjog érvényesítése a metaverzális környezetben bonyodalmat okoz, mert itt a jogsértés leszedésére feljogosított szolgáltatót nehezebb azonosítani. Ezeket a tartalmakat a Web 3.0 és a blokklánc-alapú platformokon futó decentralizált hálózatokon keresztül terjesztik és többszörösítik. A népszerű márkák is szembesülnek a bejegyzett védjegyek jogosulatlan használatával.

Eltérő cégek metaverzumának saját valutája lehet. Ha a játékokat vesszük alapul, ott is van egy fizetőeszköz, amivel a játékon belül fizethetünk. Ezt a virtuális értékkel bíró fizetési eszközt, a fizikai térben használt pénzen tudunk vásárolni. Például a Decentraland metaverzuma az Ethereum hálózaton fut. Az Ethereum egy nyílt forráskódú blokklánc alapú technikán futó számítástechnikai platform. Magáért a belépésért és a tranzakcióként MANA-val fizethetünk. Ezt a MANA-t Etherrel vehetünk, ami egy kriptovaluta, így kriptotárcában tárolhatjuk.²² A már említett blokklánc technológia biztonságossá teszi a hálózatokon megosztott tartalmak kezelését. Beleértve a pénzügyi szolgáltatásokat és az állampolgári adatokat. Ez egy digitális blokkokból álló lista, aminek elemei a tranzakciók során titkosítva

²⁰Iparjogvédelmi oltalmi formák (2014, forrás: Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala <https://www.sztnh.gov.hu/hu/iparjogvedelmi-oltalmi-formak> letöltve: 2023.06.12.)

²¹Szerzői jogi alapfogalmak (2022, forrás: Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala <https://www.sztnh.gov.hu/hu/szerzoi-jog/szerzoi-jogi-alapfogalmak> letöltve: 2023.06.12.)

²²Németh Mónika: Hogyan fizethetünk a metaverzumban? (2022. június 15, forrás: <https://fintechzone.hu/hogyan-fizethetunk-a-metaverzumban/> letöltve: 2022.09.03.)

vannak. Miután egy blokkot ellenőriztek, az bekerül ebbe a láncba és azt már nem lehet módosítani vagy törölni, kiküszöbölve a csalásokat.²³ Ilyen technológia alapján működnek az non-fungible tokenek, azaz NFT-k. Magyarul helyettesítő vagy nem helyettesíthető tokennek, esetleg zsetonnak is hívják. Ez a token egyedi, és más NFT-vel sem helyettesíthető.²⁴ Egy virtuális okmány, ami a digitális tulajdonjogot igazolja. Így az ezeken keresztül dokumentált digitális gyűjtemények megalkotása is szellemi tulajdonjogi kérdéseket vet fel, például az NFT tulajdonos birtokában lévő tartalom felhasználási jogának a terjedelme. Ez a probléma a korábban már engedélyezett vagy megszerzett szellemi tulajdonjogokra is érthető. Ennek következtében az NFT alkotók és a tartalom licencadói többféle licenelési modellt készítettek el. Példaképpen az NBA Top Shot Moment NFT tulajdonosa limitált engedélyt kap a mögöttes tartalom magára az egyénre vonatkozó, nem kereskedelmi célú igénybevételére, sokszorosítására és reprezentációjára. A metaverzum egyediségéhez mérten ezek a kivetnivalók is sajátosak. A cégeknek és a fejlesztőknek meg kell fontolniuk, hogy rendelkeznek-e metaverzumban a felhasználáshoz szükséges szellemi tulajdonokkal.²⁵

A metaverzum virtuális eszközeire, ideértve az NFT-ket is, a hagyományos pénzügyi szabályozási rendszerek az vonatkozhatnak. A bank-, értékpapír-, pénzáttalási és árutörvények. A blokklánc-alapú eszközök fejlesztésének és értékesítésének módja, „befektetési szerződésekké” minősíti őket, és így az értékpapírtörvények hatálya alá tartoznak. Ezen törvények alkalmazása az értékesítésre, kereskedelemre, és egyéb tevékenységekre vonatkozó összetett szabályozást igényel. Kihívást jelent, az értékpapírtörvények alkalmazása a kriptovaluták és tokenek kapcsán.

Egyéb felmerülő probléma még a virtuális világ tartalmainak a moderálása. Jelenleg még nem tisztázódott, hogy az Európai Unió által kidolgozás alatt álló tartalommoderációval összefüggő szabály-tervezet, a metaverzum jogellenes vagy káros tartalmaira is vonatkoznak-e. Néhányan azt állítják, hogy valószínűleg a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály, ami az elszámoltathatóság és a tisztességes működés érdekében rögzíti az online közvetítők kötelezettségeit, fog majd számos fejlesztőre és vállalkozásra vonatkozni a virtuális univerzumban is. Ezt a jogszabályt 2022. július 5-én fogadott el az Európai Parlament.

²³ Móra György: Mi az a blokklánc technológia és milyen lehetőségeket kínál? (forrás: 2020. október 28, <https://computerworld.hu/tech/mi-az-a-blokk-lanc-technologia-es-milyen-lehetosegeket-kinal-285890.html> letöltve: 2023.06.03.)

²⁴ Qin Wang, Rujia Li, Qi Wanf, Shiping Chen: Non-fungible token (NFT): Overview, evaluation, opportunities and challenges. (forrás: 2021. október 25, <https://arxiv.org/pdf/2105.07447.pdf> letöltve: 2022.09.12.)

²⁵ Tom. K. Ara, Mark F Radcliffe, Michael Fluhr, Katherine Imp: Exploring the metaverse: What laws will apply? (2022. június 22, DLA Piper forrás: <https://www.dlapiper.com/en/us/insights/publications/2022/06/exploring-the-metaverse-ipt-news-june-2022/> letöltve: 2023.06.02.)

Ezenfelül, egyesek arról vélekeznek, hogy a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet tervezete, szabályozhatja a biometrikus adatok használatát, ráadásul a tudatalatti, manipulatív és a kizsákmányoló technikák megvalósítását a metaverzum környezetében. Nem kizárt, hogy a további uniós jogszabály módosításokra lesz szükség a felhasználók online biztonságának a megőrzése érdekében, mivel a virtuális valóság témája nem speciálisan a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabályban, vagy az MI rendelet tervezetében, vagy a kialakuló fázisban lévő digitális technológiák felelősségi keretrendszerében mutatkozik meg. A mesterséges intelligencia rendelettervezetében az Európai Bizottság új szabályokat javasol, azzal a céllal, hogy „Európa a megbízható mesterséges intelligencia globális központjává” alakuljon.²⁶ Előtérbe helyezve a gyermekek vagy fogyatékossgal élő személyek védelmét. Emellett biztosítani kell, hogy a felhasználók tudatában legyen, hogy MI- rendszerrel áll kapcsolatban, mert előfordulhat, hogy egy termék reklámozására kifejlesztett bottal állnak szemben. Abban az esetben is fel kell világosítani a felhasználókat, ha a metaverzum érzelmefelismerő rendszert használ.²⁷ Mivel a legtöbb vállalat a saját szervezetén belüli szabályokat könnyebben be tudja tartatni és kontroll alatt tartani, ez ugyanúgy érvényes egy cég virtuális világára. Felmerült, a Facebookhoz hasonló cégeknek az egyéni szabályozása a tartalommoderálással kapcsolatban, azonban ez némi kételkedésbe ütközött. A döntéshozók további kezdeményezéseket hozhatnak, szem előtt tartva, hogy az online platformok és a végrehajtó hatóságok jobban képesek legyenek azonosítani és válaszolni a veszélyes, illetve tiltott tartalmakra. Példának okán a nem konszenzusos pornográfia és rágalmazó tartalmak elleni védelem megerősítése.

A metaverzum az internet egy kiterjesztett területe, ami tulajdonképpen áthidalja a valóság és a virtuális tér közötti szakadékot. Ez eddig teljesen biztonságos is lehetne. Ugyanakkor a virtuális világhoz virtuális élet is társul, annak minden újításával és velejárójával. Jogosan merül fel az a gondolat, hogy mégis ténylegesen jelent-e veszélyt a metarverzum, illetve veszélyesebb-e, mint a való világ?

A metaverzum által jelentett kockázatok Reid szerint az általános ellenőrzésen, valamint az adatok összegyűjtésén és védelmén állnak.

Az új technológia megjelenése ugyanazokat a biztonsági kihívásokat fogja a szakemberek és a felhasználók elé állítani, mint valamennyi technológiai fejlesztés.

²⁶ Európa Bizottság – Sajtóközlemény: A digitális korra felkészült Európa: a Bizottság új szabályokat és intézkedéseket javasol a kiválóságra és a bizalomra épülő mesterséges intelligencia terén. (2021, letöltve: 2023.06.30.)

²⁷ dr. Domonkos Márton: A metaverzum jogi kérdései – 2.rész (2023. június 23, <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-metaverzum-jogi-kerdesei-2-resz/> letöltve: 2023.06.02.)

Egyszerűen hamarabb érkezik meg, mint ahogyan a biztonsági problémákat végig lehetne gondolni, nem beszélve a rá vonatkozó jogi szabályozatlanságról. Ez a jelenleg még szabályozatlan terület viszont megfelelő táptalajt fog nyújtani a kiberbűnözőknek többek között a csalások, pénzügyi- és egyéb visszaélések, tiltott adatszerzések és manipulálások terén. Nem ok nélküli félelem azon szakemberek részéről, akik nem az új technológiák ellen, hanem mellett érvelve

A metaverzum jelenségénél felmerülő biztonsági kérdéseknek egyrésze a jövőbeni jogi szabályozás szükségessége, másrészt annak a szükségessége, hogy a veszélyek felmérése és bemutatása a metaverzum lehetőségeivel élni kívánó felhasználókat fel

Mit is lehet tenni annak érdekében, hogy Metaverzumban biztonságban érezzék magukat a felhasználók? Kinek a digitális biztonságát kell megvédeni a metaverzumban, az ember biztonságát vagy az ő avatarját?

Itt lehet beszélni jogi és IT biztonsági kérdésekről is. Ha az offline térben bárkit jogellenes cselekmény ér, akkor tisztában van azzal, hogy a rendőrséghez kell fordulni, vagy telefonon, illetve elektronikusan bejelentést, feljelentést kell tenni. A rendőr, aki jogalkalmazóként, a jogszabályoknak megfelelően köteles eljárni és kivizsgálni a feljelentést, kérdéseket feltéve kihallgatja a sértettet, tanúkat és bizonyítékokat gyűjt. A metaverzumban a már ezek az alapvető jogok, eljárásjogi cselekmények egyelőre még nem képesek érvényesülni. Az államok rendvédelmi feladatainak ellátásra létrejött szervezetek a fizikai térben vannak jelen, az adott állam jogszabályai szerinti feladat-és hatáskörrel.

Ki és mit tehetne a metaverzumban egy jogsértés elkövetése esetén?

Mi történik akkor, ha egy virtuális környezetben történik jogsértés? Eszteri Dániel a doktori értekezésében²⁸ még túlzónak érezve teszi fel a kérdést: *ha egy felhasználó a játék tervezőkészletével létrehoz egy automatizált környezetet, tehát nem egy másik játékos által irányított avatart, amelynek az a feladata, hogy a vele beszédbe elegyedő többi játékost egy hamis ígérettel meggyőzi arról, hogy befektetésként virtuális fizetőeszközt adjanak neki. A játékosok persze nem fogják többet látni a befektetett pénzüket, az avatar pedig eltűnik a kicsalt összegekkel.*²⁹

Eszteri ezt a lehetőséget még 2015-ben túlzónak érezte, de valószínű, hogy ma már nem érezné annak, hiszen ahogy ő is megjegyezte, hogy előfordulhat az emberi találékonyság miatt.

²⁸ Eszteri Dániel: A World of Warcraft-tól a Bitcoin-ig: Az egyén, a gazdaság és a tulajdon helyzetének magán- és büntetőjogi elemzése a virtuális közösségekben (PTE ÁJK Doktori Iskola, Pécs 2015)

²⁹ u.az 128.

A metaverzum terjedésével és az avatarok megjelenésével és fejlesztésével összefüggésben a kiberbűncselekmények száma megnő. A rendvédelmi feladatokat ellátó szervezeteknek pedig késznek kell állniuk ismerni a technológiát

Milyen nehézséget jelent a metaverzumban a felhasználók biztonsága?

Hasonló kihívásokkal küzdenek meg a metaverzum felhasználói, mint az átlagos felhasználók a kibertérben. Az online tér veszélyei ugyanúgy megjelennek a metaverzumban, annyi különbséggel, hogy a rendvédelmi szervezeteknek egy behatolhatatlan világban történő nyomozás, felderítés még nehezebb jelenleg. A hatóságok egyetlen fegyvere a jól képzett bűnmegelőzési gyakorlat és oktatás kialakítása.

Felhasznált irodalom:

- Dr Mark van Rijmenam: Step into the Metaverse (How the Immersive Internet Will Unlock a Trillion-Dollar Social Economy (April 30, 2022)
- Louis B. Rosenberg: Regulation of the Metaverse: A Roadmap (6th International Conference on Virtual and Augmented Reality Simulations (ICVARs 2022) At: Brisbane, Australia) -All content was uploaded by Louis Rosenberg on 08 April 2022.
- Rachel McDonnell and Lauren Buck: Security and Privacy in the Metaverse: The Threat of the Digital Human (CHI EA '22, April 29 - May 5, 2022, New Orleans, LA, USA)
- Roberto Di Pietro and Stefano Cresci: Metaverse: Security and Privacy Issues (The Third IEEE International Conference on Trust, Privacy and Security in Intelligent Systems, and Applications (IEEE TPS'21) At: Virtual (The definitive Version of Record was published in IEEE TPS, december 12-15, 2021)
- Eged Bertalan Dániel: Digitális esztétika a vizuális kultúrában - A cyberpunk esztétikája a kortárs mediális változások tükrében Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar 2021
- [Brenda K. Wiederhold](#): Metaverse Games: Game Changer for Healthcare? (Published Online:10 May 2022 <https://doi.org/10.1089/cyber.2022.29246.editorial>)
- Editor: Sun Huh, Hallym University, Korea: Training in lung cancer surgery through the metaverse, including extended reality, in the smart operating room of Seoul National University Bundang Hospital, Korea (Published online December 31, 2021, © 2022 Korea Health Personnel Licensing Examination Institute)

- Dr. Kondorosi Ferenc- Dr. Gyarakai Réka et al: Utazás a másvilágba (Metaverzum- Az állam Requiemje) megjelenés alatt, várható megjelenés: 2022. július 1., Kornétás Kiadó
- Gyarakai Réka et al: Utazás a másvilágba (Metaverzum- Az állam Requiemje) megjelenés alatt, várható megjelenés: 2022. július 1., Kornétás Kiadó

SZIJÁRTÓ MILÁN – FRIGYER LÁSZLÓ

KRIPTOVALUTÁK A VAGYONVISSZASZERZÉSBEN

A virtuális világ

A számítástechnika és az internet gyors fejlődése lehetővé tette az országhatárokon átívelő termékek szolgáltatások megszerzését vagy igénybevételét akár egy kattintással. Ezek az innovációk számos előnnyel járnak hiszen olyan termékek vagy szolgáltatások elérését teszik lehetővé otthonunk kényelméből, amelyek elérése az internet előtt sokkal több energiát igényelt. A pozitív hatások mellett viszont rengeteg lehetőség nyílt a bűnelkövetők számára is. Újfajta bűncselekmények látnak napvilágot, amelyekhez az internet és az információs rendszerek biztosítanak eszközt. Ezért fontos, hogy a hatóságok és a jogalkotók hatékony fellépése a bűnözés ellen a virtuális térben is.³⁰

Ahogy a technológia fejlődik a világban és egyre korszerűbb eszközöket és módszereket használnak a hatóságok a nyomozás során, úgy a bűnelkövetők is új elkövetési, rejtési módszereket alkalmaznak a bűncselekmények elkövetésénél. Az internet új lehetőséget nyitott a bűnelkövetőknek. Nem csak a kiberbűnözők számára, akik különböző technikák alkalmazásával digitális adatokat lopnak, vagy manipulálnak haszonszerzés céljából, hanem vannak olyan bűnözők, bűnszervezetek, akik a bűnelkövetésből származó vagyont a virtuális térben próbálják meg elrejtetni a hatóságok elől vagy tisztára mosni ezzel is megnehezítve a vagyonvisszaszerzést és a vele járó reparációt.

A kommunikáció

A virtuális kommunikáció az információk, ötletek és gondolatok digitális platformokon, például e-mailen, azonnali üzenet küldésén, videokonferencián és közösségi médián keresztül történő cseréjét jelenti. A technológia fejlődésével a virtuális kommunikáció széles körben elterjedt jelenséggé vált, lehetővé téve az egyének és szervezetek számára, hogy a világ minden tájáról érkező emberekkel kapcsolatot teremtsenek.

A virtuális kommunikáció egyik legnagyobb előnye, hogy otthonunk kényelméből lehetőségünk nyílik akár a világ másik végén tartózkodó rokonunkkal, ismerősünkkel is kapcsolatot teremteni. Egy másik nézőpontot megközelítve, a virtuális kommunikáció megkönnyíti a szerény, félénk, vagy magányos emberek másokkal való kapcsolatteremtést hiszen mégis csak otthonuk biztonságából alakíthatnak ki kapcsolatot másokkal. Más

³⁰ Szegediné Lengyel Piroska. Számítógépes bűnözés avagy fiatalok a cyber-térben, Hadmérnök V. Évfolyam 2. szám, 2010. 367. old

esetekben pedig a testi fogyatékosággal élő emberek is lehetőséget nyertek a kapcsolattartásra, teremtésre a virtuális kommunikáció nyújtotta lehetőségek kiaknázásával.³¹

A virtuális kommunikációnak azonban hátrányai is lehetnek. Az interneten való kapcsolat teremtés, kapcsolat tartás adta kényelem veszélyt jelenthet a valós személyes interakciókra, amelyek drasztikusan lecsökkenhetnek a virtualitás miatt, esetenként akár meg is szűnhetnek. Ha a kommunikáció chatelés formájában jelenik meg, akkor sokkal nagyobb az esély a félreértések generálódására hiszen a nonverbális kommunikáció helyettesítésére szolgáló emojik nem feltétlenül látják el tökéletesen funkciójukat. Sokan az interneten próbálnak meg maguknak párt találni, amelyre megvan az esély, viszont ezek sikerességének nagyon alacsony az esetszáma. Sokak komoly szándékával ellentétben rengeteg a komolytalan felhasználó, akiknek ez csak egyfajta szórakozás.³²

A virtuális kommunikáció modern világunk alapvető része, és fontos, hogy tisztában legyünk előnyeivel és korlátaival, hogy hatékonyan használhassuk. Rengeteg csalóval találkozhatunk az interneten, akik az anyagi haszonszerzés érdekében képesek bárkinek kiadni magukat. Kellő felelősséggel és körültekintéssel kell járnunk, ha virtuális kommunikációt folytatunk legyen is az hivatalos, vagy magánüggyel kapcsolatot is.

A virtuális tranzakció

A virtuális tranzakció a fizetés olyan formája, amelyben a pénzáttalás elektronikus úton, elektronikus pénzfeldolgozón keresztül történik. A virtuális tranzakciós eljárás jelszóval védett és biztonságos. Működése pedig egyszerű és kényelmes. A vásárló otthona kényelméből felkeresi azt a weboldat, ahonnan vásárolni szeretne, és kiválasztja a terméket, amelyet szeretne megrendelni. Miután a terméket kiválasztotta és a virtuális bevásárlókosarába tette, tovább lép a fizetés menüpontra. Ezek után megadja a bankkártyájának az adatait és az azonosításhoz szükséges biztonsági lépéseket megteszi. A kereskedő bankja továbbítja az adatokat a kártyahálózatnak további ellenőrzésre és elküldi az adatokat a kibocsájtó banknak. A kártyát kibocsájtó bank megküldi a pénzt a kereskedő banki szolgáltatójának, és a tranzakció végbemegy, és a jóváhagyott tranzakcióról a vásárló értesítést kap.³³

Ez a módszer megkönnyíti a vállalkozásoknak, hogy szélesebb körben tudják áruikat és szolgáltatásaikat értékesíteni, az ügyfeleknek pedig kényelmet biztosít azzal, hogy

³¹ http://hu.housepsych.com/virtualnoe-obshhenie_default.htm (Letöltve: 2023.04.07.)

³² http://hu.housepsych.com/virtualnoe-obshhenie_default.htm (Letöltve: 2023.04.07.)

³³ <https://www.paycec.com/faq/what-is-a-virtual-transaction> (Letöltve: 2023.04.07)

otthonukból akár pár kattintással hozzájussanak az általuk kiválasztott szolgáltatáshoz vagy termékhez.

A virtuálisan végzett tranzakciók talán legfőbb előnye, hogy biztonságos. A banki szolgáltatók igyekeznek a modern technológia által nyújtott lehetőségeket a legszélesebb körben kiaknázni, ez abból is látszik, hogy egyre modernebb biztonsági lépéseket biztosítanak annak érdekében, hogy az ügyfelek a pénzüket biztonságban tudhassák. Akik rendelkeznek bankszámlával azok számára bizonyára ismert a két faktoros hitelesítés, amely azt jelenti, hogy mikor az interneten szeretnénk hozzáférni bankszámlánk adataihoz, minden esetben a netbank felület által kért adatok, és jelszó beírása után a telefonunkra érkezik egy számsorból álló jelszó melyet meg kell adnunk a belépéshez. Akik a mobiltelefonos banki applikációkat használják, azoknak a tranzakció befejezése előtt a mobilapplikációban jóvá kell hagyni a tranzakciót. A mobil alkalmazásba történő belépéshez pedig be lehet állítani PIN-kódos, védelmet, vagy ujjlenyomat, és retinaszkenneres azonosítást is.³⁴

A virtuális tranzakcióknak azonban vannak hátrányai is. Például fennáll a csalás és az átverés veszélye, mivel a kiberbűnözők kifinomult technikákat alkalmazhatnak arra, hogy személyes és pénzügyi információkat lopjanak el a gyanútlan felhasználóktól. Ha csak belegondolunk hogy naponta hány olyan e-mailt kapunk mely arról tájékoztat minket hogy nyereményjátékban kisorsoltak minket és a nyeremény átvételéhez mindössze annyi dolgunk van hogy megadjuk a bankkártyánk adatait.

A virtuális valuták története

A virtuális valuták használata már az 1980-as évekre is visszavezethető, amikor is Hollandiában a kamionsofőrök a fuvarozás költségeire virtuális valutát kaptak a készpénz helyett, ezzel is csökkentve az általuk használt benzinkutak kasszájában jelenlévő pénz mennyiséget a benzinkúti rablások visszaszorítása érdekében.³⁵

Az egyik első virtuális valuták közé tartozik az 1996-ban alapított E-gold. Az E-gold abban volt egyedülálló, hogy virtuális valutája mögött valódi aranyrudak álltak. Az E-gold kereskedelme lényegében ugyanaz volt, mint az arany tulajdonjogának cseréje, csak névtelenül. A csúcspontján, 2008-ban az E-gold több mint ötmillió felhasználói fiókot tartott nyilván. Az E-goldot azonban 2009-ben leállították mivel a valuta anonim jellege

³⁴ <https://bank360.hu/blog/eros-ugyfel-hitelesites-nagyot-fordul-a-vilag-a-netes-fizeteseknel-januartol> (Letöltve: 2023.04.07)

³⁵ Mátyás Szabolcs, Frigyer László, Prilenszky Géza. A virtuális fizetési eszközök szerepe és jelentősége a vagyonszázalékos során, Belügyi Szemle, Budapest, 2021, 421. old

meglehetősen vonzóvá tette a szolgáltatást a bűnszövetkezetek számára, amelyek piszkos dollárjaikat tisztább pénzre akarták mosni.³⁶

A virtuális valuták fejlődése kapcsán fontosnak tartom megemlíteni, hogy Európa legelterjedtebb fizető eszköze az euro is virtuális fizetőeszközként jelent meg először. Az európai közös valuta 1999. január 1-jén jött létre, azonban még három évig virtuális valuta maradt, amelyet elsősorban a bankok és a pénzügyi piacok használtak. A legtöbb ember számára csak 2002. január 1-jén vált valódi, látható és kézzelfogható valutává. Ez volt az eurobankjegyek és -érmék bevezetésének kezdőnapja.³⁷

A legelterjedtebb virtuális fizetőeszköz a Bitcoin, amelyet 2008-ban egy "Satoshi Nakamoto" álnévet használó személy vagy személyek egy csoportja vezetett be. A Bitcoin alapötlete az volt, hogy egy olyan decentralizált digitális valutát hozzon létre, amely a kormányoktól és a pénzügyi intézményektől függetlenül működhet.³⁸

Létrehozása óta a Bitcoin számos kihívással szembesült, többek között a szabályozottsággal és ellenőrzöttséggel, biztonsági kérdésekkel és az értékének ingadozásával. Ugyanakkor számos más kriptovaluta létrehozását is inspirálta, és a befektetések és az online tranzakciók népszerű eszközévé vált.

A bitcoin működése

A következő fejezetet a Módszertani útmutató alapján fogalmazom meg: ³⁹A Bitcoin az egy digitális fizetőeszköz, mely működéséhez egy olyan eszközre van szükség, amely internet kapcsolattal rendelkezik. Ez lehet számítógép vagy akár mobiltelefon is. Technológiai sajátosságaiból fakadóan a Bitcoin rendszeren végzett tranzakciók visszafordíthatatlanok. Ahhoz, hogy Bitcoin tranzakciót lehessen végezni szükség van internet kapcsolatra, és egy programra, amely csatlakozik a Bitcoin hálózatra. Mivel nincs központi szervere, ezért a Bitcoin tranzakciók egy úgynevezett blokkláncban kerülnek lekönyvelésre, amely világ szerte számtalan számítógépen kerül tárolásra. Ezek a tárolt tranzakciós adatok a 2009-es létrehozása óta megtalálható a blokkláncban. A blokkláncok elemzésére számos eszköz elérhető az interneten.

Az adatok melyek láthatóak:

³⁶ <https://www.informit.com/articles/article.aspx?p=2258259> (Letöltve: 2023.03.11.)

³⁷ How the Euro Became Our Money: A Short History of the Euro Banknotes and Coins. European Central Bank, 2007, 8. old

³⁸ <https://cointelegraph.com/bitcoin-for-beginners/what-is-bitcoin-a-beginners-guide-to-the-worlds-first-cryptocurrency> (Letöltve 2023.03.11)

³⁹ Tóth Zsolt. (2022): i. m. 97-124. old

- Tranzakció azonosítója, amely egy 64 karakterből álló sorozat.
- A küldő Bitcoin címek
- A fogadó Bitcoin cím
- A tranzakció ideje

A Bitcoin címhez tartozik egy privát kulcs, amely hozzáférést biztosít a Bitcoin-hoz és az elköltéséhez szükséges. A kulcsról másolatok is létezhetnek, ezért elengedhetetlen egy lefoglalás során, hogy a lefoglalni kívánt bitcoin-t egy a hatóság által kezelt címre kell elküldeni. A kulcs gyakorlatilag megfejthetetlen, azonban a bitcoin cím a kulcs alapján megállapítható. A bitcoin címet leginkább a bankszámlaszámhoz lehet hasonlítani, azonban a bitcoin cím privát kulcsát birtokló személy kiléte nem állapítható meg a blokkláncban tárolt adatok alapján. A privát kulcsot kezelő alkalmazásokhoz általában több bitcoin cím is tartozik. Ezek a címek együtt alkotnak egy úgynevezett bitcoin pénztárcát vagy walletet. Egy cím ismerete nem elég ahhoz, hogy a wallet-hez tartozó többi címet is megismerjük, azonban, ha több címről egyetlen tranzakció indul akkor a bitcoin címekről megállapítható, hogy egy pénztárcába tartoznak. Erre vannak blokklánc elemző eszközök, mint például a walletexplorer.com amely, ha megállapítja, hogy két cím egy wallet-be tartozik, akkor azonosítószámot generál a wallet-eknek.

Amikor bitcoinnal tranzakciót végeznek olyankor a forráscímen lévő összeg teljesen megsemmisül, a fizetendő összeg eléri a cél címet, és a fennmaradó bitcoin egy újonnan generált címre érkezik vissza, amely egy úgynevezett change address. Gyakorlatilag, ha van 122 bitcoin a forrás címen és abból elköltenek 12-t, akkor a 122 bitcoin megsemmisül 12 megérkezik a cél címre, majd egy új bitcoin cím generálódik és megérkezik rá a visszajáró 110 bitcoin.

A szoftveres pénztárcák

A szoftveres pénztárcák olyan számítógépes vagy mobiltelefonos alkalmazások melyeken keresztül a felhasználó megtekintheti a virtuális fizetőeszköz egyenlegét, címeit, tranzakcióit és lehetősége nyílik a fizetőeszköz küldésére, vagy fogadására. Ilyen programok például:

- Bitcoin Core
- Electrum
- JAXX
- Coinbase

- Airbitz
- Blockchain
- Circle
- Copay
- Blocktrail

Ezek az alkalmazások általában hasonló felülettel rendelkeznek ezért fontos, hogy a hatóság átvizsgálást végrehajtó tagja legalább egy ilyen szoftver működésével tisztában legyen. A helyszínen fontos az ilyen szoftverek után való kutatás, illetve az is, hogy az intézkedés minden mozzanatát videófelvétellel rögzítsék annak érdekében, hogy a számítógépen található adatok nem kerültek módosításra a hatóság tagjai által.

A hardveres pénztárcák

A hardveres pénztárcák egy biztonságosabb tárolási lehetőséget nyújtanak a szoftveres pénztárcákhoz képest. A hardveres pénztárcák usb porton keresztül a számítógépekhez csatlakoztathatók és egy PIN kóddal védik a fizetőeszközök privát kulcsait. Működésükhöz egy szoftver is szükséges, melyek kezelő felülete hasonló a szoftveres pénztárcákéhoz. A hardveres pénztárcákkal történő tranzakciókhoz szükséges az eszközön egy gombnyomással, vagy egy PIN kód beírásával jóváhagyni a tranzakciót.

Ilyen hardveres pénztárcák a:

- Ledger
- trezor
- KeepKey

A nyomtatott pénztárcák

Több alkalmazás is lehetőséget biztosít a virtuális fizetőeszközök papír alapú pénztárcán történő tárolására, ilyen például a bitaddress.org. A papír alapú pénztárcák nem tartalmaznak titkosítást ezért fokozottan kell figyelni arra, hogy ezeket senki más ne ismerhesse meg. Az elköltséshöz szükséges privát kulcs megtalálható a papír pénztárca spend felirata mellett, a fogadáshoz szükséges publikus kulcsot pedig a load & verify felirat mellett találjuk. A hatóság tagjaként, ha papír pénztárcát lefoglalására kerül a sor akkor a rajta található összeget Electrum alkalmazás segítségével elküldhetjük a hatósági pénztárcába.

Az online pénztárcák

A fizető eszköz privát kulcsának tárolásával az érintett személy megbízhat letétkezelő pénztárca szolgáltatót. Ezek web-alapú pénztárcák a szolgáltató online felületén érhetők el mint például a Coinbase, viszont ilyenkor nem a bitcoin tulajdonosa rendelkezik a privát kulccsal. a webes-alapú pénztárca kockázatos megoldás mivel a szolgáltatók gyakran kibertámadások célpontjaivá válnak.⁴⁰Ezekben az esetekben nincs lehetőség arra, hogy a nyomozó hatóság közvetlenül lefoglalja a fizetőeszközt. Hanem kezdeményezni kell a fizetőeszköz kezelő szolgáltatónál az érintett személy számlájának a zár alá vételét és a fizetőeszközök lefoglalását. Tehát a hatóság nem adhat megbízást az érintett nevében a tranzakció végrehajtására.

Kriptoaluták a büntetőeljárás-jogban

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény rendelkezéseket tartalmaz a kriptoalutákkal kapcsolatban, ugyan is ezek a pénzek elektronikus adatként szerepelnek a törvényben. Az elektronikus adat, mint kifejezés nem csak a kriptoalutákat jelenti. A 315. § (2) bekezdése alapján *„A fizetésre használt elektronikus adat lefoglalását úgy is végre lehet hajtani, hogy az elektronikus adattal olyan műveletet végeznek, amely az érintettnek az elektronikus adat által kifejezett vagyoni érték feletti rendelkezési lehetőségét megakadályozza.”*⁴¹

Ha elemezzük a szakasz tényállási elemeit megállapítható az elkövető pénztárcájából a virtuális valuták átutalását jelenti a hatóság pénztárcájába a privát kulcs segítségével. Ezzel a művelettel megakadályozza a hatóság, hogy az elkövető hozzá férjen a vagyoni értékhez. A Be. 36. § (2) alapján *„Az elkobzás és a vagyoneklobzás érdekében lefoglalt dolog vagy elektronikus adat, illetve a zár alá vett vagyon (a továbbiakban együtt: bűnügyi vagyon), illetve a lefoglalt bizonyítási eszköz kezelésében a bűnjel és a bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szerv törvényben meghatározottak szerint közreműködik.”*⁴²A probléma ezzel az, hogy a jelenlegi állapot szerint nincs kiépítve ma olyan bűnjel vagy bűnügyi vagyon kezeléséért felelős szerv, ami ezt ellátná, ezért a bűnjel kezelés a [11/2003. (V.8.) IM-BM-PM együttes rendelet] alapján történik. Tehát a nyomozó hatóság létrehoz egy pénztárcát, hogy a kriptoalutata a bűnjelkezelő rendszeresített számlájára kerüljön.⁴³

⁴⁰ Mezei Kitti. A kriptoaluták kihívásai a büntető anyagi és eljárási jogban. Pro Futuro, 2019, 81. old

⁴¹ Be. 315 § (2) bekezdés

⁴² Be. 36. § (2) bekezdés

⁴³ Mátyás Szabolcs. (2021): i. m. 426. old

A tárgyi bizonyítási eszközök felkutatása

A tanulmány témája kapcsán kiemelt jelentőséggel bír a tárgyi bizonyítási eszközök felkutatása, amelynek legfontosabb alapszabályai az alábbiakban kerültek összefoglalásra.

Maga a Be. a bizonyítás eszközei között nevesíti⁴⁴ a tárgyi bizonyítási eszközt (ideértve az iratot és az okiratot is) és az elektronikus adat, amely a törvénnyel új bizonyítási eszközként került meghatározásra úgy, hogy az elektronikus adatra további részletszabályokban rendezett eljárási cselekmények, így például a lefoglalás különleges szabályai épülnek⁴⁵.

Tárgyi bizonyítási eszközként értendő és kezelendő minden olyan tárgy – ideértve az iratot és az okiratot is –, amely a bizonyítandó tény bizonyítására alkalmas. Ebbe a kategóriába tartozik különösen az amely a bűncselekmény elkövetésének vagy a bűncselekmény elkövetésével összefüggésben az elkövető nyomait hordozza, b) amely a bűncselekmény elkövetése útján jött létre, c) amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak, vagy amelyre a bűncselekményt elkövették. A Be. szerint irat minden olyan tárgyi bizonyítási eszköz, amely műszaki, vegyi vagy más eljárással adatokat rögzít, így különösen a papíralapú vagy elektronikus adatként létező szöveg, rajz, ábra. Okirat pedig az az irat, amely valamilyen tény, adat valóságának, esemény megtörténtének vagy nyilatkozat megtételének bizonyítására készül, és arra alkalmas. Az okiratra vonatkozó rendelkezések irányadók az okiratból készült kivonatra is⁴⁶.

A jogszabályrészhez fűzött indokolás szerint a Be. a tárgyi bizonyítási eszközök rendszerét egyszerűsítve megállapítja, hogy tárgyi bizonyítási eszköz minden olyan dolog, ami a bizonyítandó tény bizonyítására alkalmas. A törvény az általános keretet jelentő, példalózó felsorolással definiált tárgyi bizonyítási eszközökön belül ugyan, de külön is nevesített bizonyítási eszközként határozza meg az iratot és az okiratot⁴⁷.

Az elektronikus adat, mint definíció igen fontos a dolgozat témáját illetően. A Be. szerint elektronikus adat a tények, információk vagy fogalmak minden olyan formában való megjelenése, amely információs rendszer általi feldolgozásra alkalmas, ideértve azon programot is, amely valamely funkciónak az információs rendszer által való végrehajtását biztosítja. Továbbá kiemeli, hogy ahol a Be. tárgyi bizonyítási eszközt említ, azon e törvény eltérő rendelkezése hiányában az elektronikus adatot is érteni kell⁴⁸.

⁴⁴ Be. 165. §

⁴⁵ Be. 165. § indokolás

⁴⁶ Be. 204. §

⁴⁷ Be. 204. § indokolás

⁴⁸ Be. 205. §

Ezzel kapcsolatosan a törvényhelyhez fűzött indokolás kifejti, hogy a Be. az elektronikus adat külön nevesítése mellett azért foglalt állást, mert az egyes büntetőeljárás cselekmények szabályozásában az elektronikus adat kategóriája nem minden esetben kezelhető a fizikai dolgok analógiájára. De természetesen azokban az esetekben, amikor az elektronikus adatokra és a tárgyi bizonyítási eszközökre közös rendelkezések alkothatók, ott a törvény eltérő rendelkezés hiányában az elektronikus adatot is tárgyi bizonyítási eszközként kezeli⁴⁹.

A bizonyítékok értékelése körében a büntetőeljárásban szabadon felhasználható a törvényben meghatározott minden bizonyítási eszköz, és szabadon alkalmazható minden bizonyítási cselekmény. A törvény azonban elrendelheti egyes bizonyítási eszközök igénybevételét. De természetesen a büntetőeljárásban fel lehet használni azokat a tárgyi bizonyítási eszközöket, amelyeket valamely hatóság – jogszabályban meghatározott feladatainak ellátása során – a büntetőeljárás megindítása előtt vagy azzal egyidejűleg készített, illetve beszerzett⁵⁰.

A szakértői vizsgálat kapcsán speciális szabályként jelenik meg, hogy a szakértő – a kirendelő felhatalmazása alapján a neki át nem adott tárgyi bizonyítási eszközt, elektronikus adatot megtekintheti, megvizsgálhatja, mintavételt végezhet. Mindezt azzal a kitételrel hajthatja végre, hogy ha olyan tárgyi bizonyítási eszközt vagy elektronikus adatot vizsgál meg, amely a vizsgálat folytán megváltozik vagy megsemmisül, annak egy részét lehetőleg az eredeti állapotban úgy kell megőriznie, hogy az azonosság, illetve a származás megállapítható legyen⁵¹.

A végrehajtásra vonatkozó részletszabály a forrónyomos tevékenység során a bizottság pontos meghatározása, amely a helyszínen az eljárásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező rendőri szerv állományából az eljárási cselekmény helyszíni végrehajtására esetileg létrehozott csoport, amelynek feladata különösen a bizonyításhoz szükséges személyi és tárgyi eszközök - ideértve az iratokat, az okiratokat és az elektronikus adatokat is - beszerzése és elsődleges értékelése. A bizottságban részt vevő személy feladatkörében felel a tevékenysége - így különösen a helyszíni adatgyűjtés, a tárgyi bizonyítási eszközök, nyomok felkutatása, maradéktalan összegyűjtése, rögzítése, csomagolása és hitelesítése - jog- és szakszerű végrehajtásáért és annak előírásoknak megfelelő helyszíni dokumentálásáért. Kiemelendő még, hogy a bizottságban a tárgyi bizonyítási eszközök, nyomok felkutatását,

⁴⁹ Be. 205. § indokolás

⁵⁰ Be. 167. §

⁵¹ Be. 192. §

összegyűjtését, rögzítését, csomagolását, hitelesítését elsősorban az ilyen tevékenység végzésére felkészített személy végezheti⁵².

A tárgyi bizonyítási eszközök hathatós felkutatása céljából bűnügyi szolgálati kutya is alkalmazható. Ehhez tartozó fontos részletszabály, hogy a bűnügyi szolgálati kutya igénybevétele, tevékenységét, tevékenységének eredményét a nyomozó hatóság az eljárási cselekményről készült jegyzőkönyvbe foglalja, vagy arról feljegyzést készít⁵³.

Magára a tevékenységre ilyen esetben nyomkövető kutya igénybe vehető, amelynek az alkalmazásakor fontos részletszabály, hogy a nyomkövető kutyát nyomkövetésre, nyomfelkutatásra, valamint nyomról tárgyra történő azonosításra 5-10 méter hosszúságú pórázon vezetve kell alkalmazni. Továbbá a nyomkövető kutya vezetőjét – a büntetés-végrehajtási szabályozáshoz képest magasabb létszámban⁵⁴ – legalább két fő biztosító rendőrnek kell kísérenie, akik a kutyavezető és a nyomkövető kutya testi épségét, valamint a feltárt tárgyi bizonyítási eszközöket biztosítják és a felkutatott személyekkel szemben intézkednek. Végezetől pedig eredményesnek kell tekinteni a nyomkövető kutya minden olyan alkalmazását, amely új közvetlen vagy közvetett tárgyi bizonyítási eszköz, illetve az elkövetett cselekmény szempontjából lényeges információ beszerzéséhez bármilyen módon hozzájárult⁵⁵. Ilyen lehet például amikor egy privát kulcs felkutatásában a hatóság segítségére lehetnek a szolgálati kutyák is, akik képesek akár készpénz és különféle adathordozók (például mobiltelefon, SIM kártya stb.) megtalálására is⁵⁶.

Kiemelt figyelmet kell fordítani például arra is, hogy a fogvatartottnál lévő vagy nála fellelt tárgyak, tárgyi bizonyítási eszközök elvétele során meg kell akadályozni, hogy a fogvatartott ezeket a tárgyakat megsemmisítse, vagy azokkal önkárosító cselekményt, támadást kövessen el. A tárgyi bizonyítási eszközök elvételéről a rendkívüli ör jelentést tesz a szolgálatparancsnok, akadályoztatása esetén a felelős személy, akadályoztatásuk esetén a vezető ügyeleti szolgálatot ellátó személy vagy az ügyben hatáskörrel rendelkező, eljárásra jogosult hatóság ügyintézője részére⁵⁷.

⁵² 22/2017. (VI. 22.) ORFK utasítás a forrányomos tevékenység egységes végrehajtásáról 21/B .21/C. 21 /F

⁵³ 100/2018. (VI. 8.) Korm. rendelet a nyomozás és az előkészítő eljárás részletes szabályairól 84. §

⁵⁴ 67/2020. (XII. 12.) BVOP utasítás a büntetés-végrehajtási szervezet szolgálati kutyáinak rendszeresítéséről, beszerzéséről, tartásáról, tenyésztéséről, kiképzéséről és alkalmazásáról

134. A nyomkövető kutyavezetőt minden esetben legalább 1 fő biztosító személynek kell kísérenie, akinek a feladata a tárgyi bizonyítási eszközök és a nyomkövetés biztosítása, valamint a kutyavezető segítése.

⁵⁵ 36/2020. (XII. 23.) ORFK utasítás a Rendőrség Kutyás Szolgálati Szabályzatáról 125-129.

⁵⁶ Mátyás Szabolcs. (2021): i. m. 424. old

⁵⁷ 36/2022. (XI. 30.) ORFK utasítás az előállító egység és az előállító helyiség működtetésével, az előállítás és a visszatartás végrehajtásával kapcsolatos feladatokról 23.

Virtuális valuták a bűnözésben

A kriptopénzek bűnügyi rendszerek részeként történő felhasználása egyre gyakoribb, és e fizetőeszköz elterjedése egyre gyorsul. A bűncselekményekhez kapcsolódó kriptovaluta-tranzakciók száma és értéke azonban összességében még mindig csak korlátozott részét teszi ki a bűnözésből származó gazdaságnak, összehasonlítva a készpénzzel és más tranzakciós formákkal. A kriptovaluták használatához számos korlátozó tényező kapcsolódik, a magas volatilitás valószínűleg az egyik fő tényező, ami miatt a bűnözők vonakodnak a kriptovalutákat hosszú távú befektetésekhez használni. Az elmúlt években egyre gyakrabban használták a kriptopénzeket bűncselekmények részeként és a bűncselekményekből származó bevételek tisztára mosására. A bűnözők is egyre kifinomultabbá váltak a kriptovaluták használata terén. Amellett, hogy a kriptovalutákat az egyre összetettebb pénzmosási rendszerek részeként a pénzmozgások elhomályosítására használják, a bűnözők a kriptovalutákat egyre gyakrabban használják fizetőeszközként vagy befektetési csalások pénznemeként. A kriptopénzek bűnös felhasználása már nem korlátozódik elsősorban a kiberbűnözéssel kapcsolatos tevékenységekre, hanem ma már minden olyan bűncselekménytípusra vonatkozik, amely pénzürték átadását igényli. A kriptovaluták bűncselekmények részeként történő tiltott felhasználásának mértékét és arányát azonban nehéz megbecsülni.⁵⁸

Pénzmosás kriptovalutákkal

Gyakorlatilag mindenféle bűnözői nyereséget tisztára mosnak kriptovaluták segítségével. Ezek a tevékenységek a már digitális formában lévő bevételek tisztára mosásától - például váltságdíjak vagy bűnügyi infrastruktúrák kifizetésétől - a hatalmas mennyiségű készpénz virtuális eszközökké történő átalakításáig terjednek. A kriptopénzek pénzmosási rendszerekben történő felhasználására példa a kriptopénzek bűnszövetkezetek által a tiltott bevételek felhasználásával történő megvásárlása, valamint a kriptopénzek pénzáttulásra történő felhasználása.⁵⁹

A COVID-19 járvány idején számos bűnszövetkezet használta a kriptovalutákat fizetőeszközként, és a kriptovaluták használata a pénzmosási rendszerekben is egyre gyakoribb. A nagyszabású pénzmosásra mint szolgáltatásra szakosodott pénzmosó hálózatok a kriptovalutákat vették át, és szolgáltatásaikat más bűnözői szereplőknek kínálják. Ezek a

⁵⁸ Europol (2021), Cryptocurrencies - Tracing the evolution of criminal finances, Europol Spotlight Report series, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021, 1. old

⁵⁹ Europol (2021): i. m. 12. old

hálózatok már kialakult infrastruktúrára támaszkodhatnak, például számos bankszámlára, valamint a bankrendszer alapos ismeretére. A pénzmosó hálózatok más bűnözői hálózatoknak nyújtják szolgáltatásaikat, amelyek magukban foglalhatják a kriptovaluták beszerzését vagy kereskedelmét, a bűnözői vagyon legalizálását. A professzionális pénzmosó hálózatok jelentős fenyegetést jelentenek, és lehetővé teszik más bűnszövetkezetek működését. A sötét weben található piacterek pénzmosási kriptopénz-szolgáltatókat hirdetnek. Arról is kínálnak információkat, hogy a bűnözők hogyan tudják a kriptovalutákat készpénzre váltani, például úgy, hogy a bitcoint ajándékutalványokra vagy előre fizetett bankkártyákra cserélik.⁶⁰

Egy 16 országot érintő, példátlan nemzetközi bűnüldözési művelet eredményeként 20 olyan személyt tartóztattak le, akiket azzal gyanúsítanak, hogy a QQAazz bűnszövetkezethez tartoztak, amely több tízmillió eurót próbált tisztára mosni a világ vezető kiberbűnözői nevében. Ez a nemzetközi akció a portugál igazságügyi rendőrség (Policia Judiciária) által a Pennsylvania nyugati körzetéért felelős amerikai ügyészséggel és az FBI pittsburghi területi irodájával, a spanyol nemzeti rendőrséggel (Policia Nacional) és a regionális katalán rendőrséggel (Mossos D'esquadra), valamint az Egyesült Királyság, Lettország, Bulgária, Grúzia, Olaszország, Németország, Svájc, Lengyelország, Lengyelország, Cseh Köztársaság, Ausztrália, Svédország, Ausztria és Belgium bűnüldöző hatóságaival közösen vezetett, az Europol által koordinált komplex nyomozást követte.⁶¹

Becslések szerint a QQAazz-hálózat 2016 óta több tízmillió eurónyi lopott pénzt mosott tisztára, vagy próbált tisztára mosni. A több rétegből álló, főként lett, grúz, bolgár, román és belga tagokból álló QQAazz-hálózat több száz vállalati és személyes bankszámlát nyitott és tartott fenn a világ pénzintézeteinél, hogy pénzt fogadjon a kiberbűnözőktől, akik azt az áldozatok számláiról lopták el. A pénzeszegeket ezután más, a QQAazz által ellenőrzött bankszámlákra utalták át, és néha kriptopénzre konvertálták a pénz eredeti forrásának elrejtésére érdekében. Miután a QQAazz akár 50 százalékos díjat is beszedett, az ellopott pénzeszegek egyenlegét visszautalta ügyfeleinek. A QQAazz tagjai úgy biztosították ezeket a bankszámlákat, hogy mind a törvényes, mind a hamis lengyel és bolgár személyazonosító okmányok felhasználásával tucatnyi olyan fedőcéget hoztak létre és jegyezték be, amelyek semmilyen törvényes üzleti tevékenységet nem folytattak. A QQAazz-tagok ezután a regisztrációs dokumentumok felhasználásával az egyes országok számos pénzintézeténél az álcégek nevére vállalati bankszámlákat nyitottak, és így több száz QQAazz által ellenőrzött

⁶⁰ Europol (2021): i. m. 12. old

⁶¹ <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/20-arrests-in-qaazz-multi-million-money-laundering-case> (Letöltve: 2023.03.26.)

bankszámlát hoztak létre, amelyeken a kibertolvajoktól lopott pénzeszegeket fogadhattak. A QQAazz hirdette szolgáltatásait orosz nyelvű internetes kiberbűnözői fórumokon, ahol a kiberbűnözők azért gyűlnek össze, hogy felajánlják vagy felkutassák a különböző bűnözői tevékenységekhez szükséges speciális készségeket vagy szolgáltatásokat.⁶²

A virtuális valuták felhasználása a dark markeplacen

A kriptovalutákat arra is használják, hogy kifizetéseket juttassanak el a beszállítóknak, vagy hogy illegális árukat online megvásárolják. A kriptovaluták tiltott tevékenységekhez fizetési módszerként történő felhasználása is egyre növekszik. A tiltott áruk és szolgáltatások vásárlása főként az online kereskedelmet érinti, különösen a sötét webes piacereken. A kriptovalutákat arra is használják, hogy váltságdíjat szedjenek ki az áldozatoktól, valamint immateriális javakért és szolgáltatásokért fizessenek, beleértve a gyermekek szexuális zaklatásával kapcsolatos anyagokat is.⁶³

Ezt elősegítette 2011 februárjában egy új rejtett szolgáltatás, amely "Silk Road" (Selyemút) néven nyitotta meg kapuit. A Silk Road egy anonim online piactérként mutatkozott be, ahol a vásárlók és eladók találkozhattak és elektronikus kereskedelmet folytathattak. az Amazon Marketplace-hez vagy az eBay hirdetéseihez hasonló módon. A Selyemút legfontosabb újítása az volt, hogy erősebb anonimitást garantáljon, mint bármely más online piactér. Az anonimitást a következőkkel érték el a Tor rejtett szolgáltatások hálózati anonimitási tulajdonságait kombinálták – amelyek mind, mind a résztvevők IP-címeit, mind a szerver címét egymás és a külső megfigyelők számára is ismeretlenekké teszik a névtelen, decentralizált Bitcoin elektronikus fizetési rendszer alkalmazásával. Silk Road maga nem értékesített semmilyen terméket, hanem egy visszajelzőrendszert biztosított az eladók és a vevők értékelésére, valamint letéti szolgáltatásokat annak biztosítására, hogy a tranzakciók végbe menjenek. Az anonimitási tulajdonságokon felbátorodva a bűnelkövetők többnyire a Selyemúton kereskedtek a csempészáruval, kábítószerrel, fegyverekkel, illetve egyéb illegális szolgáltatásokkal.⁶⁴

A Dark Market a Selyemúthoz hasonlóan egy online piactér, amelye a Darkneten érhető el szintén a Tor alkalmazáson keresztül. Mivel ezen az úgynevezett fekete piacon is számtalan illegális árut érhetnek el a vásárlók, akiket a Tor nyújtotta anonimitás és a virtuális fizető

⁶² <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/20-arrests-in-qqaazz-multi-million-money-laundering-case> (Letöltve: 2023.03.26.)

⁶³ Europol (2021): i. m. 16. oldal

⁶⁴ Kyle Soska and Nicolas Christin. Measuring the Longitudinal Evolution of the Online Anonymous Marketplace Ecosystem, 24th USENIX Security Symposium, Washington, D.C, 2015, 33. old

eszközök nehezen lenyomozható rendszere véd a felelősségre vonástól. Ez az anonimitás csak addig tartható fent ameddig az eladó számítógépe a hatósághoz nem kerül. Ugyan a kinyert adatokból még nem lehet egyértelműen megállapítani, hogy a kereskedő, illetve a vevő között bitcoin váltás történ volna, viszont a blokklánc elemzése ki tudja mutatni a tranzakciókat az illegális termékek értékesítője, illetve a vevő között.⁶⁵

Ilyen darkweben elérhető szolgáltatásokat akart igény bevenni az az olasz férfi, akit azzal gyanúsítanak, hogy bérnyílkozást bérelt fel a sötét interneten. A bérnyílkozónak, akit egy TOR-hálózaton üzemeltetett internetes bérnyílkozós weboldalon keresztül béreltek fel, mintegy 10 000 euró értékben fizettek bitcoinban azért, hogy megölje a gyanúsított volt barátnőjét. Az Europol sürgős, összetett kriptoelemzést végzett, hogy lehetővé tegye annak a szolgáltatónak a felkutatását és azonosítását, amelytől a gyanúsított a kriptovalutákat vásárolta. Az olasz rendőrség ezután felvette a kapcsolatot az azonosított olasz kriptopénzszolgáltatóval, aki megerősítette a nyomozás során feltárt információkat, és további részleteket közölt a hatóságokkal a gyanúsítottról. Az időben lefolytatott nyomozás megakadályozta, hogy a potenciális áldozatnak bármi baja essen.⁶⁶

A felderítés és a lefoglalás nehézségei a virtuális vagyon vonatkozásában

A virtuális valuták tulajdonosainak van lehetőségük valutáikat készpénzre történő átváltására és annak felvételére, például a bitcoin esetében léteznek BTC ATM-ek, amelyek a bankjegy kiadó automatákhoz hasonlóan alkalmasak készpénz felvételre. Működésük egyszerű, a bitcoin tulajdonosának a pénztárcájából átküldi a virtuális valutát az ATM- üzemeltető cég pénztárcájába, majd az így átutalt összeget készpénzre átváltva megkapja az ATM- et használó. Ezek az ATM-ek rendszerint kamerával is fel vannak szerelve, így a tranzakciók rögzítésre kerülnek és nyomozás során bekérhetőek az üzemeltető cégtől. A bitcoinnal való fizetés meg nem olyan kiforrott, hogy a hétköznapi életben a megszokott módon lehessen vele fizetni, azonban a bűnözői körökben egyre elterjedtebb a virtuális valutával való fizetés, melynek árfolyama folyamatosan változik. Ezt az árfolyamot figyelembevéve váltják a bűnözői körök egymás között a valutát és a Darkweben, és darkmarketen is megszokott fizetőeszköz. Vannak vállalkozások, amelyek a valuták váltásával foglalkoznak és készpénzt kínálnak a virtuális valutákért. Ezek a vállalkozások a tranzakció lebonyolításához személyes adatokat kérnek és rögzítenek, ezért ezek az adatok szintén beszerezhetőek a nyomozás során.

⁶⁵ Tóth Zsolt. (2022): i. m. 102-103. old

⁶⁶ <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/dark-web-hitman-identified-through-crypto-analysis> (Letöltve: 2023.03.10.)

Ezekhez a vállalkozásokhoz hasonlóan kriptotőzsdék is működnek, ahol virtuális valutákat lehet vásárolni, illetve eladni. A tőzsdéket működtető gazdasági társaságok számára is lehet megkeresését küldeni, hogy a nyomozóhatóság megismerje a tranzakciók adatait.⁶⁷

A büntetőeljárás törvény magyarázata leírja, hogy a vagyontárgyak biztosításának keretszabályai kiterjednek a decentralizált virtuális eszközökre például a bitcoinra és vagy ugyanazon technológiára épülő virtuális valutákra, illetve az elektronikus pénzekre és ezek a lefoglalás tárgyát képezhetik.⁶⁸

A vagyonfelderítés során a legnagyobb nehézséget bitcoin tranzakciók pseudoanonim jellege okozza, ami azt jelenti, hogy *„van alanya az adatoknak, de az alany valós kilétét nem ismerjük; egy valós adatalanynak több fedőneve, profilja, virtuális személyisége is lehet”. Az anonimitás lényege, hogy „az adatokat, illetve az adatok kezelésével járó eseményeket, cselekvéseket nem tudjuk egy meghatározott személlyel kapcsolatba hozni”*⁶⁹

A hatóságnak a sikeres beazonosításhoz rendelkeznie kell bitcoinnal és pénztárcával, amellyel álvásárlást tud végezni. A hatóság az álvásárlás során virtuális valutát vesz az elkövetőtől. Az elkövető a bitcoint a hatóság pénztárcájára utalja ezáltal a hatóság megismeri az elkövető címét így a pénztárcája is beazonosíthatóvá válik. Tehát ez egyik mód az azonosításra a blokklánc elemzés mely során a számlák közötti összefüggéseket elemezi a nyomozóhatóság. A bitcoin egy másik megszerzési módja a bányászás, mivel a bitcoint nem a készpénzhez hasonló nyomtatásos módon készül.⁷⁰ *A bitcoin lényegét tekintve egy generált számítástechnikai adat, amely tranzakciók feldolgozása és jóváhagyása révén keletkezik, egy előre meghatározott rendben, algoritmus alapján. Ezt a folyamatot nevezzük bányászásnak. Az így keletkező virtuális értéket a rendszer elosztja a „bányászok” között, akik a rendelkezésük alatt álló számítógépekkel támogatják és üzemeltetik a hálózatot. A létrehozható érték száma korlátozott, maximum 21 millió bitcoint bányászhatnak ki. A rendszer lényege miatt az újabb érték előállítására egyre nagyobb és nagyobb erőforrásokat igényel.*⁷¹

Lefoglalás

Hazánkban a virtuális fizetőeszközök lefoglalását a KR NNI VVH és a KR NNI Kiberbűnözés Elleni Főosztály végzi mivel a lefoglalás magas szintű szaktudást igényel, és

⁶⁷ Mátyás Szabolcs. (2021): i. m. 422. old

⁶⁸ Mátyás Szabolcs. (2021): i. m. 423. old

⁶⁹ Székely Iván. „Privátszférát erősítő technológiák”. Információs Társadalom VIII, 1. szám (2008): 25. old

⁷⁰ Mátyás Szabolcs. (2021): i. m. 423. old

⁷¹ Mezei Kitti. (2019): i. m. 80. old

koránt sem egyszerű feladat. Ahogy azt a Bitcoin működésénél említettem, ezek a virtuális valuták bitcoin címeken kerülnek tárolásra, és ahhoz, hogy ezekhez hozzáférjünk szükségünk van a hozzájuk tartozó privát kulcsra. Aki ennek a kulcsnak a birtokában van az rendelkezik a bitcoin címeken lévő összegek felett, ezáltal elengedhetetlen ezeknek a kulcsoknak valamilyen formában való megtalálása ahhoz, hogy a hatóság ezeket a virtuális összegeket le tudja foglalni. Ezek a kulcsok megtalálhatók akár egy papírra felírva, QR-kód formájában vagy akár egy USB- eszközön hardveres pénztárcaként. Fontos megemlíteni, hogy ezekről a kulcsokról másolatok is létezhetnek, amelyek ugyanúgy hozzáférést biztosítanak a bitcoin címeken található összegekhez ezért a nyomozóhatóságnak a bitcoin címekhez való hozzáférés után haladéktalanul a hatóság saját címére kell utalniuk a fellelt bitcoin összegeket.⁷²

Összegzés

A tanulmány a rendelkezésére álló terjedelmi korlátok között próbált betekintést és rálását adni kriptovalutákra é a velük kapcsolatos ismeretekre. Kitérve a nyomozó hatóságok egyes tagjai számára fontos alapinformációkra. Természetesen a nyomozás eredményességének fokozására megoldással „recepttel” nem szolgálhatunk. Mindazonáltal fontosnak tartjuk, hogy a témában – a felderítés eredményességének az elérése érdekében – minél több tanulmány lásson napvilágot.

⁷² Máttyás Szabolcs. (2021): i. m.425. old

Dr. Frigyer László:

**A szolgálati kutyás képesség civil keresőkutyákkal történő megerősítésének
igénye/lehetősége/dilemmái**

I. Felvezető gondolatok

Vajon van-e rá igény – és ha igen, akkor milyen feltételek szükségesek – a civil személyek és szervezetek civil kutya alkalmazásával történő bevonásához az eltűnt, ismeretlen helyen lévő személyek felkutatásával kapcsolatos rendőrségi eljárásba?

A kérdés kapcsán tisztában kell lennünk azzal, hogy az eltűnt, ismeretlen helyen lévő személyek felkutatásával kapcsolatos körözési eljárást a rendőrségnek kell lefolytatnia⁷³.

Az eltűnések egyedi körülményeinek vizsgálatakor a bejelentést követő előzetes ellenőrzés⁷⁴ és kockázatelemzés⁷⁵ eredményeképpen, amennyiben szükséges akkor a kiemelt eltűnéssé nyilvánított esetekben⁷⁶ a forrónyomos tevékenység keretében⁷⁷ – a felkutatás meggyorsítása és ezáltal az eltűnt személy életének a védelme érdekében – sok esetben van szükség az eltűnt személy speciálisan képzett kutyával történő keresésére.

Mindazonáltal a rendőrség területi és helyi szervei sajnálatos módon nem minden esetben rendelkeznek az ország minden szegletére kiterjedően – 0-24 órás ügyelettel és azonnali reagálási idővel – mozgósítható olyan speciális kutyás egységekkel, amelyek az eltűnt személy keresése céljából azonnal riaszthatóak lennének. Ennek okán a feladat megoldása a szolgálatban lévő – és a keresési tevékenységre alkalmas – szolgálati kutyával rendelkező kutyavezetőkre, vagy a szolgálaton kívüli állományok a tevékenység ellátására alkalmas és berendelhető kutyavezető kollégáira hárul.

A fentiek okán a rendőrség ezirányú tevékenységét – az eltűnt, ismeretlen helyen lévő személyek felkutatásának a bejelentést követő mielőbbi megkezdése érdekében – már huzamosabb ideje segítik civil személyek és szervezetek. Ennek a keretében a saját civil

⁷³ 2013. évi LXXXVIII. törvény a körözési nyilvántartási rendszerről és a személyek, dolgok felkutatásáról és azonosításáról (a továbbiakban: Körtv.)

15. § (2) A körözési eljárást az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv (a továbbiakban: rendőrség) folytatja le.

⁷⁴ 54/2013. (XII. 21.) ORFK utasítás a körözési nyilvántartási rendszerrel és a körözési eljárással kapcsolatos rendőrségi feladatokról (a továbbiakban: 54/2013. ORFK utasítás)

11. Az eltűnésre vonatkozó bejelentést elsődlegesen fogadó, a körözési eljárás folytatására illetékes rendőri szerv a körözés elrendelése előtt legfeljebb nyolc órával végrehajtott előzetes ellenőrzés keretében - amennyiben az eltűnés körülményei alapján indokolt - ellenőrzi, hogy.....

⁷⁵ Körtv.

24. § (1) Az intézkedések végrehajtásának sorrendjét az ismeretlen helyen lévő, illetve azonosítandó személlyel vagy dologgal kapcsolatos kockázatelemzés alapján a körözést lefolytató szerv határozza meg.

⁷⁶ 22/2017. (VI. 22.) ORFK utasítás a forrónyomos tevékenység egységes végrehajtásáról

3. d) ^{*} *kiemelt eltűnés*: a vármezei (fővárosi) rendőrfőkapitány vagy bűnügyi helyettese, a rendőrkapitány, illetve az általuk arra felhatalmazott személy által annak nyilvánított eltűnés;

⁷⁷ 54/2013. ORFK utasítás

13. A rendőrség az eltűnt személy felkutatására irányuló eljárás során a Körtv. 20., 24. és 25., valamint 28. §-ában meghatározottaknak az adott ügyszám mérten célszerű, célhoz kötött és kockázatelemzésen alapuló - kiemelt eltűnés esetén a forrónyomos tevékenység egységes végrehajtásáról szóló ORFK utasítás szerinti forrónyomos tevékenység keretében történő – végrehajtásával.....

kutyáikkal vesznek részt az eltűnt, ismeretlen helyen lévő személyek felkutatásában a jelenlévő szolgálati kutyavezető melletti (közös-) vagy szolgálati kutyavezető hiányában önálló feladatvégrehajtással.

Ugyanakkor a civil személyek és szervezetek által nyújtott ezen segítség és közreműködés számos olyan – a részleteiben és mélységében még nem kellően szabályozott – jogi-, különösen felelősségi kérdést vet fel a rendőrség és a civil személyek és szervezetek közötti kapcsolatra és a közös feladatellátásra vonatkozóan.

Ezek a kérdések a közös feladatellátás szabályozása kapcsán úgynevezett előkérdéseként aposztrófálódnak. Ugyanis ezen felmerült problémakörök tisztázása és megválaszolása szükséges ahhoz, hogy a civil személyek és szervezetek bevonása – egy később jogi eljárás keretében – ne terherként jelentkezzen a rendőrség részére, hanem éppen fordítva előnyként kerüljön nevesítésre.

Ugyanis a civil személyek és szervezetek rendőrségi eljárásba történő bevonása a rendőrség feladatkörének az ellátásához rendelkezésre bocsátott erőknek és eszközöknek olyan mértékű kiegészítése, amely jóval túlmutat a rendőrségnek a hatósági kompetenciában kötelezően megvalósítandó magatartásán és helytállási kötelezettségén.

Azaz a civil személyek és szervezetek bevonása megmutatja a rendőrség azon hozzáállását, hogy valóban a saját lehetőségein és képességein is túlmutatóan igyekszik a mindent megtenni a bajba került személyek megsegítésére, a sérült közbiztonság és a köznyugalom helyreállítására.

II. A civil személyek és szervezetek bevonásával kapcsolatos felvetések

1. felvetés:

Pontosan meg kellene határozni, hogy a civil személyek és szervezetek bevonása milyen rendőrségi eljárásba történik. Tisztázni kellene, hogy a nevesített eljárást milyen normakörnyezet szabályozza. Ugyanis ezen normakörnyezet ismeretében lehetséges felelősséggel meghatározni a civil közreműködés módját és mikéntjét.

2. felvetés:

Meg kellene határozni, hogy az 1. kérdés kapcsán nevesített rendőrségi eljárás(ok)ba a civil kutyavezetőt kívánja-e a rendőrség a civil kutyájával bevonni, vagy a civil kutyavezetőt tagként nyilvántartó civil szervezetet.

3. felvetés:

A közreműködésre felkért személy rendőrségi eljárásban betöltött szerepének a tisztázása.

Lehetséges alternatívaként a közreműködés történhet:

3.1. A 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről (a továbbiakban Rtv.) 25. §-ában nevesített közreműködő⁷⁸ szerepkörben.

Ugyanakkor az Rtv. indokolása⁷⁹ szerint ebben az esetben „a rendőri feladatok ellátásához járulékosan kapcsolódó, bárki által ellátható szolgáltató jellegű tevékenységről (pl. szabálytalanul parkoló gépjármű elszállíttatása) van szó”.

Ennek kapcsán tisztázni lenne érdemes, hogy a civil személyek felkérésével járó közreműködés megfeleltethető-e az indokolásban meghatározottaknak.

Továbbá az is fontos kitétel a közreműködő szerepkör kapcsán, hogy a közreműködésképpen ellátott kutyás tevékenység nem minősülhet rendőri intézkedésnek?⁸⁰

3.2. Az Rtv. 26. §-ában nevesített segítő⁸¹ szerepkörben.

Ezen szerepkör előnye, hogy erre az esetre vonatkozóan az Rtv. több fontos járulékos kérdést is egyértelműen rendez. Ennek kapcsán a szakaszhoz fűzött indokolásban olvashatjuk is, hogy „összhangban a büntető eljárás rendelkezéseivel, a rendőrnek segítséget nyújtó személyt a büntető jogszabályok alkalmazása során a hivatalos személyre vonatkozó jogvédelem illeti meg. Az általa harmadik személynek okozott kár a rendőrség által okozott kárnak minősül”.

78 Rtv.:

Közreműködő igénybevétele

25. § * A rendőrség feladatai ellátásához - a **hatósági jogkörében hozott határozatai és intézkedései kivételével** - szerződés alapján közreműködőt vehet igénybe.

⁷⁹ Rtv. 25. § indokolása:

„A rendőrség számára nélkülözhetetlen, hogy feladatai ellátásához - a hatósági jogkörben hozott határozatai és intézkedései kivételével - közreműködőt vehessen igénybe. A rendőri feladatok ellátásához járulékosan kapcsolódó, bárki által ellátható szolgáltató jellegű tevékenységről (pl. szabálytalanul parkoló gépjármű elszállíttatása) van szó, amelyet a rendőrség polgári jogviszony keretében - szerződés alapján - vehet igénybe”.

⁸⁰Rtv.

V. Fejezet

RENDŐRI INTÉZKEDÉSEK

29. –46.G. § §

81 Rtv.:

Segítség és eszközök igénybevétele a rendőrségi feladatok ellátásához

26. § (1) * A rendőrség bűncselekmény elkövetésének megelőzése, megakadályozása, bűncselekmény felderítése, az elkövető elfogása, a közbiztonság védelme érdekében - ha a törvényben meghatározott kötelezettsége más módon nem teljesíthető, és törvény másként nem rendelkezik - kérheti és igénybe veheti a magánszemély, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet segítségét és a birtokában lévő eszközt. A segítségnyújtás csak akkor tagadható meg, ha az a felkért személy életét, egészségét vagy testi épségét nyilvánvalóan veszélyezteti, továbbá, ha a kért segítség teljesítéséhez szükséges tárgyi feltételek nem állnak rendelkezésre.

(2) * A segítő által a segítségnyújtással közvetlen összefüggésben harmadik személynek okozott kárt, illetve személyiségi jogsértést úgy kell tekinteni, mintha a kárt, illetve a személyiségi jogsértést a rendőrség okozta volna.

(3) * A segítőnek a segítség igénybevételevel közvetlen összefüggésben keletkezett, más forrásból meg nem térülő kárát - az elmaradt vagyoni előny kivételével - a rendőrség a Polgári Törvénykönyv szerződésen kívül okozott kárért való felelősségre vonatkozó szabályai szerint megtéríti, valamint a segítő az őt ért személyiségi jogsértés esetén sérelemdíjat is követelhet.

4. felvetés:

A közreműködésre felkért civil személy szerepének a tisztázása büntetőeljárás kapcsán.

Könnyen előfordulhat, hogy az eltűnt, ismeretlen helyen lévő személyek felkutatása kapcsán indult rendőrségi eljárásból büntetőeljárás lesz, és a kutatás helyszíne a továbbiakban bűnügyi helyszíneként funkcionál. Ebben az esetben az eljárás érdemi befejezése érdekében nagyon fontos azt tisztázni, hogy a közreműködésre felkért civil személy milyen szerepet töltött be addig, és milyen szerepet tölt onnantól.

4.1. Szaktanácsadó szerepkör

A 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (a továbbiakban: Be.) 270. §⁸²-ában nevesíti hogy szaktanácsadó igénybe vehető ha a bizonyítási eszközök felderítéséhez, felkutatásához, megszerzéséhez, összegyűjtéséhez vagy rögzítéséhez különleges szakismeret szükséges.

A §-hoz fűzött indokolás⁸³ szerint a szaktanácsadó egy adott, a törvényben tételesen meg nem határozott kérdést illetően szakértelemmel rendelkező személy. A szaktanácsadó olyan személy, aki szaktudásával segíti a büntetőeljárás során eljáró szervek tevékenységét, ha a bizonyítási eszközök felderítéséhez, felkutatásához, megszerzéséhez, összegyűjtéséhez vagy rögzítéséhez különleges szakismeret szükséges.

A kérdés az, hogy jelen esetben a kutatásban történő részvételre felkért civil személy és a végzett tevékenysége megfelel-e a szaktanácsadó kapcsán meghatározott kritériumoknak.

4.2. Eseti szakértő szerepkör

A 2016. évi XXIX. törvény az igazságügyi szakértőkről (a továbbiakban: Szak.tv.) lehetőséget biztosít az eseti szakértő alkalmazására is ha az adott szakterületen nincs bejegyzett igazságügyi szakértő, és a kirendelt személy megfelelő szakértelemmel rendelkezik, továbbá aláveti magát az igazságügyi szakértőkre vonatkozó etikai és fegyelmi követelményeknek⁸⁴.

⁸² Be. 270. § (1) Az ügyészség, a nyomozó hatóság, illetve a rendőrség belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerve, valamint a rendőrség terrorizmust elhárító szerve szaktanácsadó közreműködését veheti igénybe, ha a bizonyítási eszközök felderítéséhez, felkutatásához, megszerzéséhez, összegyűjtéséhez vagy rögzítéséhez különleges szakismeret szükséges. A vádemelés után az ügyészség a bizonyítási indítvány megtétele, bizonyítási eszköz felkutatása és biztosítása érdekében vehet igénybe szaktanácsadót.

⁸³ Be. 270. § indokolás

A törvény megtartja a szaktanácsadó közreműködésének intézményét. A szaktanácsadó egy adott, a törvényben tételesen meg nem határozott kérdést illetően szakértelemmel rendelkező személy. A szaktanácsadó olyan személy, aki szaktudásával segíti a büntetőeljárás során eljáró szervek tevékenységét, ha a bizonyítási eszközök felderítéséhez, felkutatásához, megszerzéséhez, összegyűjtéséhez vagy rögzítéséhez különleges szakismeret szükséges. A szaktanácsadó tájékoztató jellegű információkkal pótolja az őt igénybe vevő szervek szakértelmét.

⁸⁴ Szaktv. 1. § E törvény hatálya kiterjed

a) az igazságügyi szakértői tevékenységre,

b) az igazságügyi szakértőkre és a szakértőjelöltekre, az eseti szakértőkre, a szakkonzultánusra és a segédszemélyzetre,

2. § 4. *eseti szakértő*: olyan - az eljárásban megállapítandó vagy megítélendő jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához vagy megítéléséhez - megfelelő szakértelemmel rendelkező természetes vagy jogi személy, aki nem igazságügyi szakértő; valamint olyan igazságügyi

Azaz ezen szerepkörhöz szükséges a megfelelő szakértelem bizonyítása és az az igazságügyi szakértőkre vonatkozó etikai és fegyelmi követelményeknek az elfogadása.

Ez történhet pl. rendőrség által külön a személy és a kutya részére kiállított igazolással és a személy által tett elfogadó nyilatkozattal. **Ebben az esetkörben nincs szükség sz Rtv. szerinti közreműködő vagy segítő szerepkörre sem.**

További kérdés viszont, hogy miként vonatkozik rájuk és hogyan igazolják a Szavtv. 5. § (2) bekezdésében⁸⁵ meghatározott kritériumokat. Többek között pl- hogy a büntetlen előélet és hogy nem áll az igazságügyi szakértői vagy a szakterületének megfelelő tevékenység folytatását kizáró foglalkozástól eltiltás hatálya alatt.

Továbbá az a kérdés is tisztázásra vár, hogy esetünkben mit jelent az, hogy „ - ha jogszabály eltérően nem rendelkezik - a képesítés megszerzésétől számított, legalább ötéves szakirányú szakmai gyakorlattal rendelkezik”.

5. felvetés:

szakértő, aki az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az azokhoz kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételekről szóló rendeletben meg nem határozott szakterületen ad szakvéleményt,

4. § (4) Kivételesen az igazságügyi szakértői tevékenység ellátására megfelelő szakértelemmel rendelkező eseti szakértő is igénybe vehető, ha

- a) az adott szakterületen nincs bejegyzett igazságügyi szakértő,
- b) az adott szakterületen - időszakos hiány vagy egyéb szakmai ok miatti hiány okán - a bejegyzett igazságügyi szakértők egyike sem tud eleget tenni a kirendelésnek, vagy
- c) az adott szakterület nem szerepel a miniszter rendeletében felsorolt szakterületek között.

(5)² Eseti szakértőként csak az járhat el, aki a 45. § (2) bekezdés *n*) pontja szerinti felhívásnak megfelelően nyilatkozik arról, hogy az igazságügyi szakértőkre vonatkozó fegyelmi követelményeknek aláveti magát. Az eseti szakértő jogaira és kötelezettségeire e törvény rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Indokolás:

Általános indokolás

11. A Szaktörvénynél részletesebben kerülnek meghatározásra az eseti szakértőre vonatkozó rendelkezések. A törvény egyértelművé teszi, hogy szakértő hiányában, valamint az adott szakterületen jelentkező időszakos vagy egyéb szakmai ok miatti hiány esetén, a szakértői feladat ellátására megfelelő szakértelemmel rendelkező eseti szakértő is igénybe vehető, ha az igazságügyi szakértőkre vonatkozó etikai és fegyelmi követelményeknek aláveti magát. Eseti szakértőként más szakterületre bejegyzett igazságügyi szakértő is eljárhat.

Indokolás 4. §-hoz

Az eseti szakértő alkalmazásának azonban az a feltétele, hogy ne legyen az adott szakterületen bejegyzett igazságügyi szakértő, a kirendelt személy megfelelő szakértelemmel is rendelkezzen, továbbá alávesse magát az igazságügyi szakértőkre vonatkozó etikai és fegyelmi követelményeknek. Az alávetés történhet szóban (a tárgyaláson jegyzőkönyvbe mondással) vagy írásban, meghatározott határidő betartásával. A törvény nem határozza meg, hogy ki lehet eseti szakértő, így a kirendelő hatóság döntésére bízva az eseti szakértő személyének meghatározását arra az esetre, ha az adott szakterületen bejegyzett szakértő vagy intézet nincs.

⁸⁵ Szaktv. 5. §

(2) A névjegyzékbe az vehető fel, aki

a) büntetlen előéletű, és nem áll az igazságügyi szakértői vagy a szakterületének megfelelő tevékenység folytatását kizáró foglalkozástól eltiltás hatálya alatt,

b)² a kérelmében megjelölt szakterületen

ba) az igazságügyi szakértői tevékenység folytatásához meghatározott vagy azzal egyenértékű képesítéssel és

bb) - ha jogszabály eltérően nem rendelkezik - a képesítés megszerzésétől számított, legalább ötéves szakirányú szakmai gyakorlattal rendelkezik,

c) az 57. § (1) bekezdésben meghatározott kötelező szakértőjelölti jelölti időt vagy szakértőjelöltként kötelező szakmai közreműködőként elvégzett üzgszámot, továbbá a Kamara által külön szabályzatban előírt képzési és vizsgafeltételeket teljesítette,

d) a miniszter által szervezett igazságügyi szakértői tevékenység végzéséhez szükséges jogi ismeretek oktatásán részt vett és a jogi vizsgát - a miniszter rendeletében meghatározott mentesülés esetét kivéve - sikeresen letette,

e) a szakterületén működő szakmai kamara tagja, ha a tevékenység folytatásához a kötelező kamarai tagságot jogszabály előírja,

f) kötelezettséget vállal arra, hogy a hatósági kirendelésnek - jogszabályban meghatározott eseteket kivéve - eleget tesz, és

g) nem áll cselekvőképességet érintő gondnokság, támogatott döntéshozatal vagy közügyektől eltiltás hatálya alatt.

Az adatkezelés

- 5.1. A közreműködésre felkért civil személy és szervezet adatainak kezelése;
- 5.2. A civil személyek és szervezetek által végzett tevékenység során keletkezett adatok tárolása/kezelése és az azok rendőrség részére történő átadásához fűződő adatkezelés;
- 5.3. A civil személyek és szervezetek közreműködéséhez szükséges – a rendőrség birtokában lévő adatok – átadása;
- 5.4. Az adattorzulás megelőzése és a helyzetekre történő gyors reagálás érdekében a közreműködésre felkért civil személyek közvetlen adatszerzési lehetősége pl. az érintettek megkérdezésével, a területen felelős személy megkérdezése/nyilatkoztatása
- 5.5. Az eltűnt, ismeretlen helyen lévő személyek felkutatásához szükséges személyes tárgynak/dolognak a civil személy részére történő átadása/rendelkezésére bocsátása

A feladat eredményes elvégzése érdekében – az adattorzulás megelőzése és a helyzetekre történő gyors reagálás érdekében – szükségessé válhat a közreműködésre felkért civil személyek közvetlen adatszerzésének a biztosítása (pl. kérdések feltétele). Fontossá válhat részükre adatok és dolgok átadása is. Továbbá szükséges rendelkezni az ő általuk megszerzett információk rögzítéséről és átadásáról is. Tisztázni kell ezen tevékenységek jogalapját.

Ennek kapcsán fontos lenne a a Körözésfelügyelet⁸⁶ bevonása. Ugyanis az eljárás során titoktartási kötelezettség is terheli a rendőrséget.⁸⁷

Ezen kérdés kapcsán – a Munkacsoport együttes véleményének a kialakítását követően – szintén állásfoglalás megkérését javaslom az ORFK Hivatal Jogi Főosztály részéről.

6. További felmerülő részletkérdések:

- 6.1. a közreműködésre felkért személyek hogyan kerülnek értesítésre (ki értesíti őket)
- 6.2. milyen garancia van a részvételükre?
- 6.3. mivel igazolják a tevékenységüknek a rendőrség érdekében végzett részét..(ez mire jogosítja fel őket?)

⁸⁶ 54/2013. ORFK utasítás

6. A körözési eljárás szakmai irányítása

37. A körözési eljárás és a körözéssel kapcsolatos adatkezelési feladatok szakmai irányításával kapcsolatos feladatokat a Körözésfelügyelet látja el.

⁸⁷ Rtv. Titoktartási kötelezettség

21. § A rendőr a birtokába került titkot köteles megtartani. A titoktartási kötelezettség alól törvény vagy törvény felhatalmazása alapján kiadott jogszabály rendelkezése, ennek hiányában magántitok esetében az érintett adhat felmentést.

6.4. A felelősség kérdésköre

- 6.4.1. egyrészt a harmadik személyek irányába az általuk végzett tevékenységért, itt kell-e , hogy rendelkezzenek a közreműködésük kapcsán elvégzendő tevékenységre külön biztosítással, amely fedezi a rendőrség és harmadik személyek irányába a tevékenységével okozott kárt
- 6.4.2. másrészt a rendőrség érdekében végzett tevékenységük kapcsán az ő károsodásuk esetén ki vállalja a felelősséget
- 6.4.3. harmadrészt az eljárásukkal a rendőrség részére okozott kár vonatkozásában hogyan felelnek
- 6.5. ki ellenőrzi a tevékenységüket a felkérést követően,
- 6.6. ki adhat a részükre utasítást és azt nekik milyen teher mellett kell végrehajtani
- 6.7. utólagosan ki ellenőrizheti a tevékenységük dokumentációit, megőrizhetik-e maradandó eszközön a feljegyzéseiket, a rendelkezésükre bocsátott vagy általuk megtudott /kikövetkeztetett adatokat
- 6.8. Mi a teendő abban az esetben, amennyiben a közreműködésre felkért civil személyek póráz nélkül kívánják a kutyát alkalmazni.
- Egyrészt tiltások⁸⁸ találhatóak ezen tevékenység kapcsán, másrészt ha ha ezen tiltásoktól a rendőrség helyszínen intézkedő tagja eltekint azt miként kell értékelni egy későbbi eljárásban (pl. fegyelemsértés, hivatali visszaélés, felbújtó magatartás stb.)

Ezen kérdéskör kapcsán – a Munkacsoport együttes véleményének a kialakítását követően – szintén állásfoglalás megkérését javaslom az ORFK Hivatal Jogi Főosztály részéről.

III. rész: Összegzés

⁸⁸ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

147. *Veszélyeztetés kutyával*

193. § (1) Aki a felügyelete alatt álló kutyát

a) a település belterületén felügyelet nélkül bocsátja közterületre, vagy kóborolni hagyja,

b) ^a természeti és védett természeti területen, vagy vadászterületen - a vadászkutya és a triflakereső kutya kivételével - póráz nélkül elengedi vagy kóborolni hagyja,

c) ^a szájkosár és póráz nélkül közforgalmú közlekedési eszközön - segítő kutya kivételével - szállítja,

d) ^a vendéglátó üzlet kivételével étel-miszer-elárúsító üzletbe, közfürdő területére vagy játszótérre - segítő kutya kivételével - beengedi, illetve beviszi,

szabálysértést követ el.

41/2010. (II. 26.) KORM. RENDELET A KEDVTELESBŐL TARTOTT ÁLLATOK TARTÁSÁRÓL ÉS FORGALMAZÁSÁRÓL

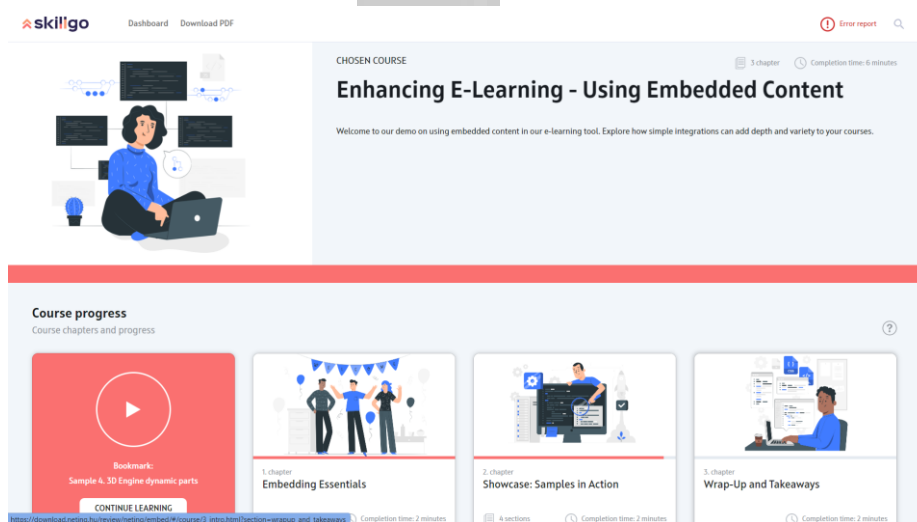
17. § (1) Belterület közterületén - kivéve az ebek futtatására kijelölt területet - ebet csak pórázra lehet vezetni. Közterületen ebet csak olyan személy vezethet, aki az eb irányítására, kezelésére és féken tartására képes.

A civil személyek és szervezetek rendőrségi eljárásban – saját civil kutyáikkal – történő részvétele sok nyitott kérdést vet fel. A megoldásra jelenleg nincs pontos válasz, ezért mielőbb közös álláspontot lenne szükséges kialakítani a kérdéskörökben a rendőrség és a civil személyek és szervezetek együttes bevonásával. Ugyanis ezen nyitott jogi kérdésekben meglátásom szerint olyan egységes eljárási és szabályozási módszert kell kidolgozni, amely a rendőrség minden szervére és a civil személyekre és szervezetekre is nézve kötelező iránymutatást, és egyben jogi védelmet is biztosít a feladat végrehajtására.

Dear Reader!

Our team uses the following tool for elearning and customer education. We recommend it!

Skillgo - authoring environment for the next generation (www.skillgo.io)

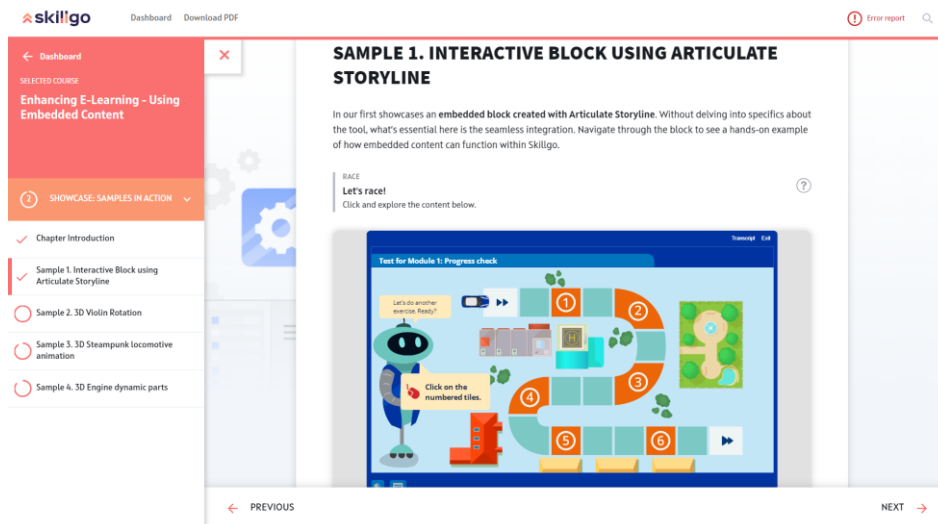

In Skillgo, you can quickly build customised, unique content pages, allowing you to freely combine existing educational elements within a single content page. This provides strong support for efficient processing of text-based content, both on the editorial side and on the learner side. **For example, when processing "dry" legal material.** But what does Skillgo produce when we want to make our educational content more playful and/or visual? To answer this question, we have created **the following demo content:**

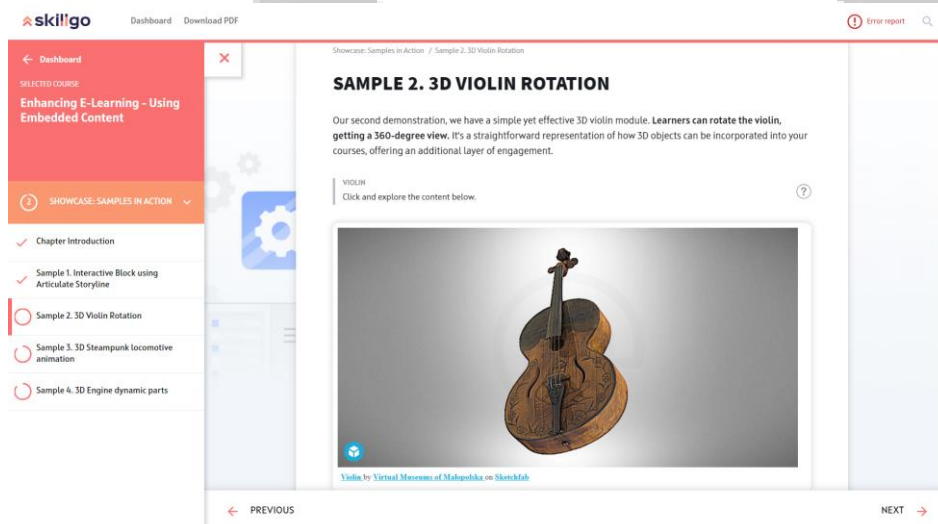
<https://download.neting.hu/review/neting/embed/index.html#/dashboard>

In it we present:

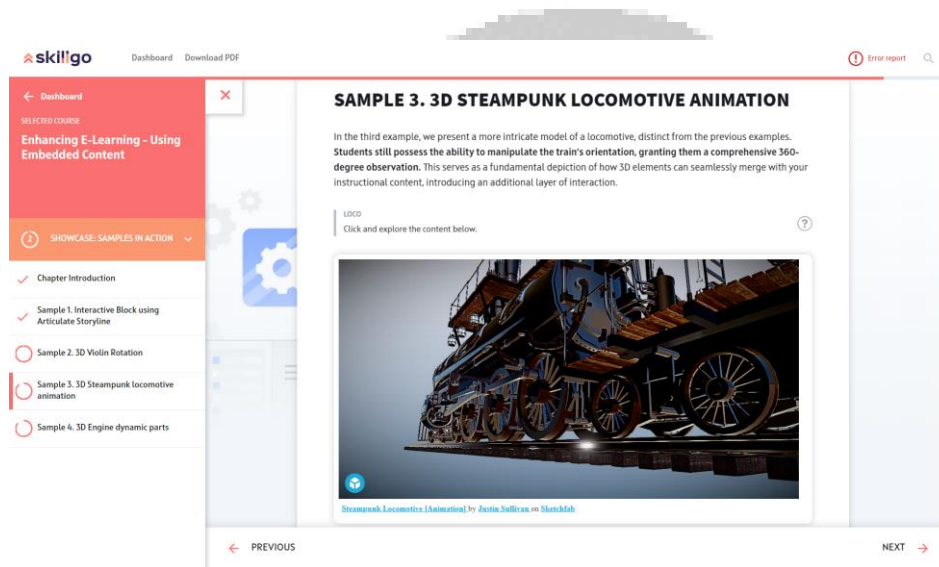
1. the integration of the Articulate Storyline block into the Skillgo content page (playfulness)

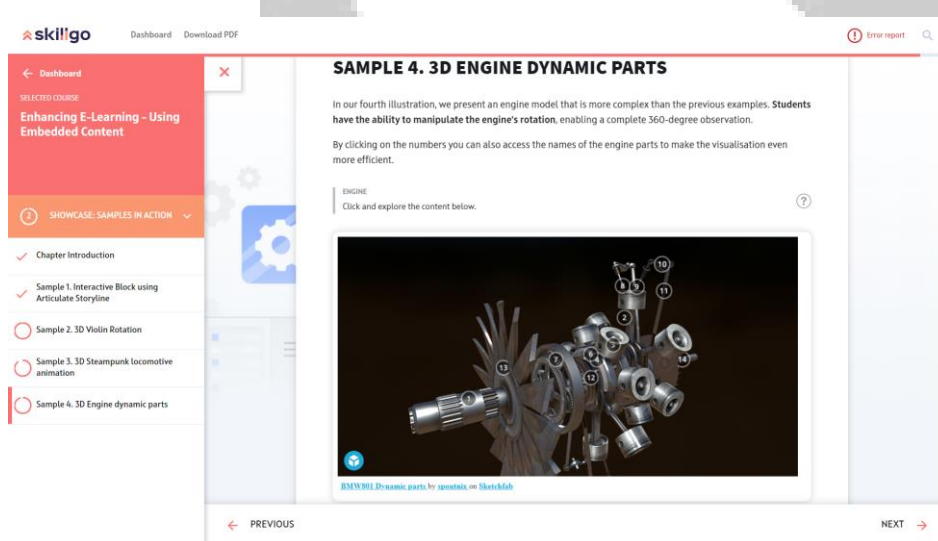
2. simple, static 3-dimensional element display in Skillgo

3. 3D element in action demonstration on Skillgo content

Play a 3D interactive educational element in Skillgo

Skillgo is equipped to incorporate and play these elements, and installation is infinitely simple. And you can support their mastery with Skillgo's basic tools. We give you a powerful set of tools, the rest is up to you! Thank you for your attention!

The Skillgo team (www.skillgo.io)

DR. FRIGYER LÁSZLÓ

FŐSZERKESZTŐI ELKÖSZÖNÉS ÉS KÖZLÉSI FELTÉTELEK

Ismét nagy örömünkre szolgált, hogy igen színes palettában volt lehetőségünk megjelenési helyszínt biztosítani az Európai Jogi Közlemények 2023. évi számában, amelynek okán szeretnénk a szerzőinknek is köszönetet mondani a kiváló tanulmányokért.

Reméljük a folyóiratunk ezen számával is sikerül kielégíteni a Tisztelt Olvasóink tudásszomját és – a köszöntő gondolatokban kifejtettekhez csatlakozva – valóban sikerül az érdeklődőket további elmélkedésre sarkallnunk.

Amennyiben felkeltette érdeklődését a gondolatainak/művének a tudományos folyóiratunkban történő közlésének lehetősége, akkor a további számokba szeretettel várjuk

– az Európai Jogi Központ europai.jogi.kozpont@gmail.com email címére –

olyan megalapozott, igényes, jogi, szakmai és tudományos közlemények megjelentetésre történő beküldését, amelyekkel kapcsolatban a szerző büntetőjogi felelőssége tudatában nyilatkozik annak tartalmi jogszerűségéről, és a beküldött művel kapcsolatos szerzői jogosultságáról.

A megküldött művel befogadásáról az Európai Jogi Központ email útján értesíti a szerző(ke)t. Azokat a műveket, amelyek nem kerülnek befogadásra – az ezzel kapcsolatos értesítést követően – törlésre kerülnek.

Az Európai Jogi Közlemények online folyóiratban csak olyan mű közölhető, amelynek a közléséhez – előzetes lektorálás követően – az Európai Jogi Központ bírálóbizottsága hozzájárult.

Az Európai Jogi Központ fenntartja azt a jogot, hogy csak a mindenkori kapacitásának határai tükrében tud műveket befogadni.

Továbbá a mások tevékenységét/munkásságát sértő vagy nyíltan csak politikai nézeteket valló gondolatok közlését megtagadja. Ugyanis ezen online fórumon ilyen szerzeményeknek nem kívánunk helyet adni.

Hanem célunknak megfelelően kifejezetten csak szakmai és tudományos publikációs lehetőséget kívánunk biztosítani a különböző területekről érkező kutatók, tudósok, írók, szakértők, és a szárnyaikat bontogató hallgatók részére.

Abban az esetben, amennyiben a lektor(ok) a közlést – az előzetes lektorálást követően – bizonyos feltételek teljesítéséhez kötötték, az Európai Jogi Központ fenntartja azt a jogot, hogy a lektorált művet az Európai Jogi Közlemények online folyóiratban csak abban az

esetben teszi közzé, amennyiben a szerző a lektorok által megfogalmazott kéréseknek maradéktalanul eleget tett.

A tudományos és szakmai csemegézéséhez további jó erőt és egészséget kívánok!

DR. FRIGYER LÁSZLÓ

Európai Jogi Közlemények

főszerkesztő